

Koskela Heini, Pääjärvi Henna

Perintöveron korvaaminen luovutusvoittoverolla

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Tradenomi

Liiketalouden tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

Toukokuu 2024

Tiivistelmä

Tekijät:	Heini Koskela, Henna Pääjärvi
Otsikko:	Perintöveron korvaaminen luovutusvoittoverolla
Sivumäärä:	45 sivua
Aika:	Toukokuu 2024
Tutkinto:	Tradenomi
Tutkinto-ohjelma:	Liiketalouden tutkinto-ohjelma
Suuntautumisvaihtoehto:	Laskentatoimi ja rahoitus
Ohjaaja:	Lehtori Anne Arkima

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää perintöverotuksen ja luovutusvoittoverotuksen eroavaisuuksia. Tavoitteena oli tehdä työ, jossa käy ilmi eri verotusmallien taloudelliset sekä muut mahdolliset hyödyt ja haitat perinnönsaajalle. Opinnäytetyössä tarkasteltiin myös veron saajan eli valtion näkökulmaa eli sitä, miten mahdollinen perintö- ja lahjaveron korvaaminen luovutusvoittoverolla vaikuttaisi verotuloihin ja käytettiin hieman läpi laajempaa yhteiskunnallista näkökulmaa. Näin saatiin kokonaisvaltaisempi kuva siitä, miten veromuutokset vaikuttaisivat sekä yksilön eli perijän ja yhteiskunnan talouteen.

Työ toteutettiin kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää hyödyntäen. Lähestymistapana oli lainoppi eli oikeusdogmatiikka. Opinnäytetyössä hyödynnettiin eri lakeja, kuten esimerkiksi perintö- ja lahjaverolakia sekä tuloverolakia. Opinnäytetyössä luotiin laskelmia hypoteettisista tilanteista, joissa perinnön arvo oli jokaisessa eri suuruisen. Laskelmien avulla vertailtiin veron määriä eri verotusmalleissa. Laskelmissa vertailtiin nykyistä Suomen perintöveron sekä Ruotsin mallin tapaisen luovutusvoittoveron käytänteitä. Laskelmien tuloksien perusteella analysoitiin perinnön saajan veroseuraamuksia ja sitä, miten ne muuttuisivat, jos perintö- ja lahjavero korvattaisiin luovutusvoittoverolla.

Tutkimuksen perusteella luovutusvoittoveroon siirtyminen nykyisestä perintöveromallista hyödyttäisi perinnön saajaa sitä enemmän, mitä suurempi perintö on kyseessä. Perilliset saattavat joutua realisoimaan perintönä saadun omaisuuden saman tien, jotta perintöveron pystyy maksamaan. Luovutusvoittoveroon siirtyminen poistaisi tämän ongelman, sillä veroa maksetaan vasta syntyneestä myynnin voitosta. Valtion näkökulmasta perintöverosta menetetyt verotulot olisi saatava jostain muualta. Ruotsin mallin mukainen oman asunnon luovutusvoitosta maksettavan veron prosentti 22 voisi kuitenkin lisätä luovutusvoittojen verotuloja valtiolle. Valtion veropolitiikan osalta muutos lisäisi muun muassa tuloeroja yhteiskunnassa.

Avainsanat: perintövero, lahjavero, luovutusvoittovero

Tämän opinnäytetyön alkuperä on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

Abstract

Authors: Heini Koskela, Henna Pääjärvi
Title: Replacing inheritance tax with capital gains tax
Number of Pages: 45 pages
Date: May 2024
Degree: Bachelor of Business Administration
Degree Programme: Economics and Business Administration
Specialisation option: Accounting and finance
Instructor: Anne Arkima, Senior Lecturer

The purpose of the thesis was to examine the differences between inheritance taxation and capital gains taxation. The aim was to create a thesis that would highlight the economic and other potential benefits and drawbacks of different taxation models for an heir. The thesis also considers the perspective of the tax recipient, i.e., the state, regarding how replacing inheritance and gift tax with capital gains tax would affect tax revenues. Additionally, the thesis examines a societal perspective. This provided a more comprehensive picture of how tax changes would affect both the individual and the economy.

The study was conducted using a qualitative research method, implementing a legal approach, i.e. legal dogmatics. Various laws were utilized in the thesis, such as the inheritance and gift duty act, as well as the income tax act. Calculations were made based on hypothetical situations with varying inheritance values to compare the amounts of tax under different taxation models. The calculations compared the current Finnish inheritance tax with practices similar to the Swedish model of capital gains tax. Based on the results of the calculations, the tax consequences for the heir and how they would change if inheritance and gift tax were replaced by capital gains tax were analyzed.

Based on the results, transitioning to capital gains tax from the current inheritance tax model would benefit the heir more, the larger the inheritance. Heirs may have to liquidate inherited assets right away to pay the inheritance tax. Transitioning to capital gains tax would alleviate this issue, as tax would only be paid on the resulting profit from the sale. From the state's perspective, lost tax revenue from inheritance tax would need to be compensated for elsewhere. Adopting a tax rate similar to the Swedish model, where the capital gains tax rate on the sale of a primary residence is 22 %, could increase tax revenue from capital gains for the state. Regarding state tax policy, the change would among other things likely increase income inequality in society.

Keywords: inheritance tax, gift tax, capital gains tax

The originality of this thesis has been checked using Turnitin Originality Check service.

Sisällys

1 Johdanto	1
1.1 Aihe	1
1.2 Tutkimuskysymykset ja rajaukset	3
1.3 Tutkimusmenetelmät ja rakenne	3
2 Perintövero	4
2.1 Perinnön määräytyminen	4
2.2 Perintöveron kehitys	10
2.3 Nykytilanne	12
3 Lahjavero	16
3.1 Yleistä	16
3.2 Ennakkoperintö	19
4 Luovutusvoittovero	22
4.1 Luovutusvoitto	22
4.2 Veron määräytyminen	22
5 Verotusmallien vertailu	26
5.1 Perinnön verottaminen Ruotsissa	26
5.2 Verotuslaskelmat	28
6 Johtopäätökset ja yhteenveto	34
6.1 Taloudelliset vaikutukset perinnönsaajalle	34
6.2 Vaikutukset valtion näkökulmasta	37
6.2.1 Verotulot	37
6.2.2 Veropolitiikka	39
6.3 Verosuunnittelu	40
6.4 Tutkimuksen luotettavuus	41
6.5 Tutkimuksen toteutus ja jatkotutkimusmahdollisuudet	42
Lähteet	43

1 Johdanto

1.1 Aihe

Tämä opinnäytetyö käsittelee perintöveroa ja sen korvaamista luovutusvoittoverolla. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää perintöverotuksen ja luovutusvoittoverotuksen eroavaisuuksia. Tavoitteena syntyä työ, josta käy ilmi eri verotusmallien taloudelliset sekä mahdolliset muut hyödyt ja haitat perinnönsaajalle. Tavoitteena on myös selvittää, kenelle perintö- ja lahjaveron korvaamisesta luovutusvoittoverolla olisi hyötyä.

Aihe on valikoitunut sen pohjalta, että olemme molemmat kiinnostuneita verotukseen liittyvistä asioista sekä perintövero aiheena on ollut paljon mielipiteitä herättävä ja puhuttu. Huomasimme, että pääministeri Petteri Orpon hallitus on nostanut hallitusohjelmassaan kysymyksen perintöveron korvaamisesta perintönä saadun omaisuuden luovutusvoittojen verotuksella ja ilmoittaa selvittävänsä tätä (Valtioneuvosto). Siitä olemmekin saaneet idean lähteä tutkimaan aihetta. Haluamme pohjustaa aihetta ensin kertomalla lyhyesti veroista ja Suomen verojärjestelmästä.

Verot ovat rahasuorituksia, jotka valtaan nojaten julkinen yhdyskunta velvoittaa kansalaiset suorittamaan. Verotus perustuu valtionvarainministeriön valmistelemiin lakeihin, jotka eduskunta hyväksyy. Verotusta toteuttaa verohallinto ja tulli. Verotus on vastikkeetonta pakkoperintää, joka tarkoittaa, ettei veroihin liity veronsaajan puolelta mitään välitöntä vastasuoritusta. Veronsaajia ovat kunnat, valtio ja valtionkirkkojen seurakunnat. Veroja juoksutetaan myös Kansaneläkelaitokselle ja Euroopan unionille. (Niskakangas 2014, 13–15.)

Veroilla rahoitetaan julkisen sektorin toimintaa ja julkisyhteisöt tarjoavat veroavarojen avulla palveluita. Esimerkiksi vuonna 2023 Verohallinto keräsi veroja 81,56 miljardia euroa. Verotuksella voidaan pyrkiä myös esimerkiksi tasoittamaan tuloeroja kansalaisen kesken. Niskakangas (2014, 13–15) toteaa, että

ajatuksena on, että veronmaksun jälkeen jäävä nettotulo jakautuisi kansalaisten kesken tasaisemmin kuin ennen veroja saatu bruttotulo. Tuloerojen tasoittaminen näkyy esimerkiksi ansiotulojen verotuksen progressiivisuudessa. Enemmän tienaa maksavat suhteessa tuloihinsa enemmän veroa kuin vähemmän tienaa maksavat suhteessa tuloihinsa vähemmän veroa. (Niskakangas 2014, 13–15; Verohallinto 2024c.)

Vero-oikeudessa kutsutut verosubjektit eli verovelvolliset, ovat niitä, jotka ovat velvollisia suorittamaan veroa. Verovelvollisiksi tuloverolaissa on määritelty luonnolliset henkilöt, kotimaiset yhteisöt, yhteisötuus, ja kuolinpesä. Suomen verojärjestelmässä tulon ja varallisuuden perusteella kannettaviin veroihin luokituu esimerkiksi ansio- ja pääomatulovero, yhteisövero, korkotulojen lähdevero sekä perintö- ja lahjavero. (Tuloverolaki 9§ 30.12.1992/1535.) Tässä opinäytetyössä käsittelemme näistä perintö- ja lahjaveroa sekä luovutusvoittoveroa.

Tällä hetkellä Suomessa perinnön tai lahjan saadessaan joutuu maksamaan perintö- tai lahjaveroa, mikä on herättänyt laajaa keskustelua aiheesta jo vuosikausien ajan. Näitä veroja usein kritisoidaan siksi, että perittävä tai lahjanantaja on jo kertaalleen itse maksanut hankkimastaan omaisuudesta veroa. Perinnön tai lahjan saadessaan saaja joutuu siis maksamaan samasta omaisuudesta uudelleen veroa, mikä saattaa tuntua epäoikeudenmukaiselta. Lisäksi perintö- ja lahjaverot ovat progressiivisia eli veroprosentti kasvaa veron perusteen kasvaessa. Progressiivisella verotuksella pyritään tasaamaan tuloeroja ja sovittamaan maksettavan veron määrä jokaisen oman maksukyvyn mukaan. Ruotsissa taas perintö- ja lahjaverosta on luovuttu jo vuonna 2004. Naapurimaassamme käytössä on malli, jossa saadusta perinnöstä tai lahjasta maksetaan luovutusvoittoveroa vain, jos omaisuutta myy ja myynnistä syntyy luovutusvoittoa. On pohdittu voisiko Suomi ottaa käyttöön samantapaisen mallin.

1.2 Tutkimuskysymykset ja rajaukset

Tutkimuskysymyksinä on, kuinka perintöverotuksen ja luovutusvoittoverotuksen eroavaisuudet vaikuttavat perinnönsaajien taloudelliseen asemaan ja millaisia muita hyötyjä ja haittoja eri verotusmallit tarjoavat? Lisäksi kenelle olisi hyötyä siitä, että perintö- ja lahjaveron sijaan verotettaisiin vain luovutusvoitoista?

Olemme rajanneet työn käsittelemään aihetta pääasiassa perinnönsaajan näkökulmasta. Keskitymme tekstissä selvittämään veroseuraamuksia perinnönsaajalle, mutta pyrimme myös ottamaan huomioon hieman laajemman yhteiskunnallisen näkökulman. Lopuksi tarkastelemme, miten perintö- ja lahjaveron korvaaminen luovutusvoittoverolla vaikuttaisi veronsaajan eli tässä tapauksessa valtion tuloihin. Tämä antaa kokonaisvaltaisempaa kuvaa siitä, miten veromuutokset vaikuttaisivat sekä yksilön eli perijän että yhteiskunnan talouteen.

1.3 Tutkimusmenetelmät ja rakenne

Olemme käyttäneet opinnäytetyössä laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Valikoimme kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän sen pohjalta, että haluamme ymmärtää aihetta syvällisemmin ja moniulotteisemmin eri näkökulmista. Työmme lähestymistapa on lainopillinen eli oikeusdogmaattinen. Oikeusdogmatiikka tutkii voimassa olevaa oikeutta ja selvittää oikeusnormien sisältöä. Oikeusdogmatiikka auttaa myös ymmärtämään oikeudellisen järjestelmän rakennetta ja sisältöä ja normien soveltamista erilaisissa tilanteissa. ”Oikeus on voimassa oleva eli pätevä ja velvoittava oikeus.” (Hirvonen 2011, 21–22, 37.)

Käytämme tutkimuksessa hyödyksi erilaisia lakeja, kuten esimerkiksi perintö- ja lahjaverolakia, verotuslakia ja tuloverolakia. Aineistona käytämme myös aiheen kirjallisuutta ja esimerkiksi valtionvarainministeriön ja verohallinnon sivuja. Aiheesta löytyy jonkin verran myös aiempia tutkimuksia, joten hyödynnämme niitä ja vertailemme niitä omiin näkökulmiimme. Opinnäytetyössämme on paljon verotus ja laki aiheisia käsitteitä. Avaamme käsitteet sitä mukaa, kun ne esiintyvät tekstissä ensimmäisen kerran.

Opinnäytetyön johdanto kuvaa työn aiheen ja tavoitteen lisäksi myös työn taustaa ja toteutusta. Teoreettisessa viitekehyksessä perehdytään perintö- ja lahjaveroon sekä luovutusvoittoveroon yleiseen luonteeseen ja määrittelyyn. Lisäksi käymme läpi sitä, millaisin ehdoin kunkin veron määräytyminen tapahtuu, sekä esimerkkejä, miten veron määrä lasketaan käytännössä. Perintöveron osalta käydään myös läpi hieman sen historiaa Suomessa.

Työn tutkimusosiossa luomme hypoteettisia tilanteita eri suuruisista perinnöistä ja laadimme laskelmia veron määrästä eri verotusmalleilla. Lisäksi lopuksi laskelmien avulla analysoimme ja teemme johtopäätöksiä siitä, miten perintö- ja lahjaveron korvaaminen luovutusvoittoverolla vaikuttaisi maksettavan veron määrään erilaisissa tilanteissa. Osio antaa konkreettista kuvaa siitä, miten erilaiset veromallit vaikuttaisivat perijöiden veroseuraamuksiin.

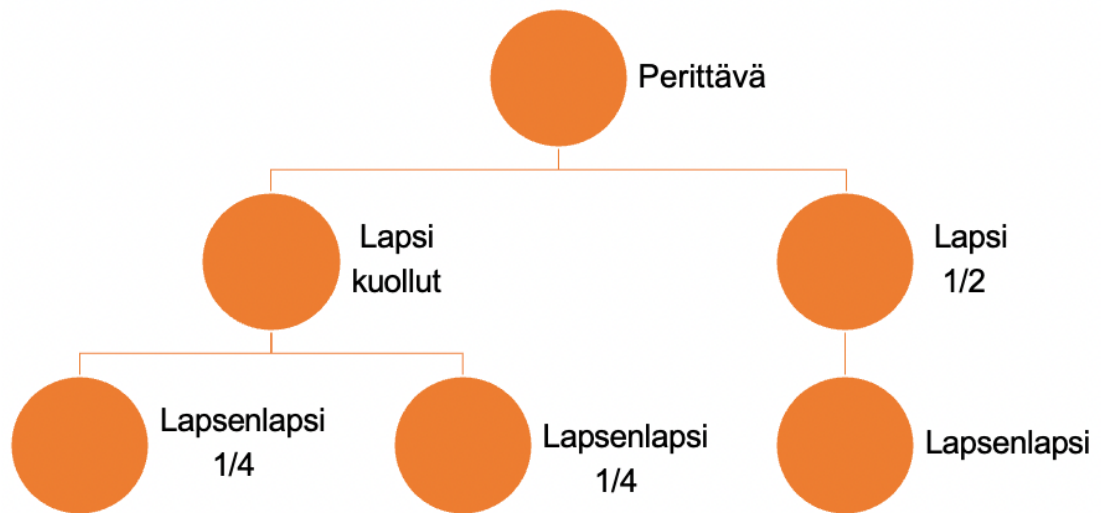
2 Perintövero

2.1 Perinnön määräytyminen

Perintöoikeus määrittelee omistajanvaihdosta, kuitenkin Suomen perintö- ja testamenttilainsäädäntö ovat hyvin monimutkaisia. Säädöksiä niin perimysjärjestyksestä eli perintökaaresta, kuten veron määräytymisestä on valtava määrä. Perittävä on henkilö, jonka omaisuus jaetaan ja perillinen on omaisuuden uusi omistaja. Omistajaa vaihtava omaisuus on perintöä. Seuraavaksi kerromme pintapuolisesti hieman perimysjärjestyksestä. (Aarnio & Kangas & Rabinä 2020, 11.)

Perintökaari määrittelee, kuka on oikeutettu perintöön kulloisessakin tilanteessa. Silloin, kun perittävä ei ole laatinut testamenttia, perinnönjako noudattaa lakimääräistä perimysjärjestystä. (Aarnio ym. 2020, 12.) Jakamista varten sukulaisista on muodostettu kolme ryhmää, joita kutsutaan parenteeteiksi. Ensimmäisenä perimysjärjestyksessä ovat ensimmäiseen parenteeliin kuuluvat, toiselta nimeltään rintaperilliset. Rintaperillisiä ovat perittävän lapset, lapsenlapset

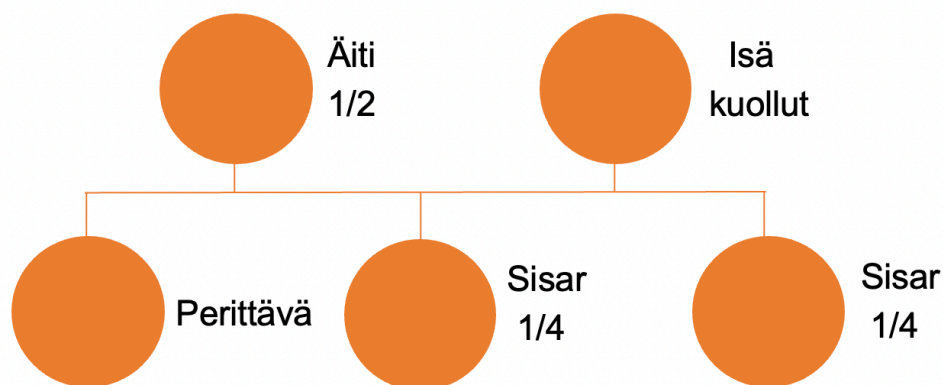
ja niin edelleen. Tässä parenteelissa käytetään sijaisperimisoikeutta eli, jos perittävän lapsi on elossa, ei lapsenlapset peri mitään. Jos perittävän lapsi taas on kuollut, perivät lapsenlapset yhdessä kuolleen vanhempansa osuuden perinnöstä. (Norri 2017, 57–59.) Kuvio 1 havainnollistaa ensimmäisen parenteelin perimisoikeutta ja perillisten osuutta perinnöstä.

Kuvio 1. Ensimmäinen parenteeli (Norri 2017, 57–59).

Kun perittävällä on elossa olevia rintaperillisiä, jaetaan koko perintö heidän kesken. Jollei ensimmäiseen parenteleihin kuuluvia perillisiä kuitenkaan ole, on seuraavana perimysjärjestyksessä leski, jos perittävä on kuollessaan ollut naimisissa tai rekisteröidyssä parisuhteessa eikä pari ole hakenut avioeroa tai avioeroa edeltävä harkinta-aika ole ollut käynnissä. (Norri 2017, 65.)

Seuraavana perimysjärjestyksessä ovat toiseen parenteleihin kuuluvat, keitä ovat perittävän vanhemmat ja heidän sijaantuloerillisinä heidän rintaperillisensä. Vanhempia kutsutaan selkäperillisiksi. Kuviossa 2 on perinnönjaon esimerkki, jossa perittävällä ei ole rintaperillisiä eikä aviopuolisoa. Perittävän toinen vanhempi on kuollut, joten sisaret perivät isän osuuden puoliksi. (Norri 2017, 67.)

Kuvio 2. Toinen parenteeli (Norri 2017, 57–59).

Kolmas parenteeli on viimeinen ja siihen kuuluvat isovanhemmat ja heidän lapsensa. Ensimmäisessä ja toisessa parenteelissa sijaisperimisoikeus on rajaton, mutta kolmannessa sitä ei ole. Jos kolmannessakaan parenteelissa ei ole perillisiä, eikä perittävä ole tehnyt testamenttia, valtio saa perinnön. (Norri 2017, 67, 74.)

Leski saa automaattisesti hallintaoikeuden asuntoon, jossa hän on asunut yhdessä aviopuolisonsa kanssa sekä oikeuden hallita perittävän omaisuutta. Myöskään hallintaoikeus ei koske avopuolisoa, vaan parin on täytynyt olla avioliitossa. Hallintaoikeus antaa leskelle oikeuden käyttää perittävän omaisuutta. Omaisuutta ei kuitenkaan saa myydä tai luovuttaa eteenpäin, siihen tarvittaisiin kaikkien kuolinpesän osakkaiden lupa. Perittävän omaisuuden tuotto siltä ajalta, kun leski hallitsee omaisuutta, kuuluu leskelle, kuten esimerkiksi korkotulot. Jos perittävän rintaperillinen vaatii pesän jakamista, niin lesken hallintaoikeus omaisuuteen päättyy. (Svahn asianajotoimisto 2022; Verohallinto 2023c.)

Vaikka rintaperillinen vaatisikin pesän jakamista, niin leskellä on silti oikeus pitää hallinnassaan asunto, jos hänen omaan varallisuuteensa ei kuulu kodiksi sopivaa asuntoa. Leskellä on oikeus asuntoon, oli se sitten puolisojen yhdessä omistama tai täysin perittävän omistama, eikä hallintaoikeutta rajoita, vaikka leskellä ei olisi avio-oikeutta perittävän omaisuuteen. Asunnon hallintaoikeus ulottuu myös asunnossa olevaan normaaliin asuntoirtaimistoon. (Svahn asianajotoimisto 2022; Verohallinto 2023c.)

Kun leski saa hallintaoikeuden, mutta ei peri omaisuutta, ei hänen tule maksaa perintöveroakaan. Kun perillinen perii perittävän ja saa esimerkiksi asunnon omistusoikeuden, mutta leskellä on hallintaoikeus asuntoon, niin perillinen saa hallintaoikeusvähennyksen verotukseen. Perillisen ei siis tarvitse maksaa veroa omaisuudesta, josta toisella on hallintaoikeus, vaan perittävästä omaisuuden määrästä vähennetään hallintaoikeuden arvo ennen perintöveron laskemista. Hallintaoikeuden arvoon vaikuttaa kolme eri tekijää:

- omaisuuden käypä arvo eli todennäköinen myyntihinta perinnönjättäjän kuolinpäivänä
- hallintaoikeuden saajan ikäkerroin
- omaisuuden keskimääräinen vuosittainen tuotto (Verohallinto 2023c.)

Muuttujien pohjalta hallinto-oikeuden arvo lasketaan seuraavanlaisesti:

ikäkerroin x omaisuuden käypä arvo x tuottokerroin.

Poikkeuksen laskukaavaan tekee, jos hallintaoikeus on määräaikainen, niin silloin ikäkertoimen sijaan käytetään määräaikaisen hallintaoikeuden kertoimia. Kuten taulukosta 1 nähdään, ikäkerroin on sitä suurempi mitä nuorempi hallintaoikeuden saaja on. (Verohallinto 2023c.)

Taulukko 1. Hallintaoikeuden saajan ikäkerroin (Verohallinto 2023c).

Hallintaoikeuden saajan ikä	Ikäkerroin
alle 44 vuotta	12
44–52 vuotta	11
53–58 vuotta	10
59–63 vuotta	9
64–68 vuotta	8
69–72 vuotta	7
73–76 vuotta	6
77–81 vuotta	5
82–86 vuotta	4
87–91 vuotta	3
92 vuotta tai enemmän	2

Tuottokerroin on 3 % tai 5 %. Kerroin määräytyy sen mukaan, minkä tyyppisestä omaisuudesta on kyse:

- 3 %, kun on kyse vapaa-ajan asunnosta
- 5 %, kun on kyse muusta omaisuudesta, esimerkiksi asunto-osakkeesta, asuinkäytössä olevasta kiinteistöstä tai arvo-osuustilistä (Verohallinto 2023c.)

Leskellä on oikeus saada perintöä avio-oikeuden nojalla, vaikka perittävällä olisi rintaperillisiä ja tällöin perintöoikeutta ei olisi. Avioliitossa puolisoilla on avio-oikeus toistensa omaisuuteen, ellei aviopari ole sulkenut sitä pois avioehdolla. Myös testamenttiin on mahdollista lisätä avio-oikeuden poistava määräys. Lesken ja perittävän puolison varallisuus lasketaan yhteen ja yhteenlasketusta määrästä puolet kuuluvat leskelle. Toinen puolikas kuuluu perittävän rintaperillisille. Jos leski kuitenkin on varakkaampi osapuoli, ei hän joudu luovuttamaan

omaisuuttaan rintaperillisille ja tällöin perittävän omaisuus jaetaan perillisten kesken. (Aarnio ym. 2020, luku 3; Ossa 2015, luku 5.1–5.4.)

Myös rintaperillisillä on lainmukainen suojattu osa perinnöstä, jota kutsutaan lakiosaksi. Lakimääräisessä perimysjärjestyksessä rintaperilliset ovat ensimmäisenä, mutta jos perittävä on testamentannut koko omaisuutensa esimerkiksi puolisolleen, ovat rintaperilliset oikeutettuja lakiosaansa. Rintaperillisten täytyy kuitenkin vaatia lakiosaansa tekemällä lakiosailmoitus testamentinsaajalle, eikä testamentinsaajan tarvitse oma-aloitteisesti ilman vaatimusta sitä erottaa. (Aarnio ym. 2020, 87–88.) ”Lakiosa on puolet lakimääräisen perimysjärjestyksen mukaan tulevan perintöosan arvosta. Lakiosa lasketaan jokaisen perillisen osalta itsenäisesti.” (Ossa 2015, luku 5.5.)

Jos perittävä kuitenkin tahtoo itse määritellä, miten hänen omaisuutensa tulee jakaa hän voi tehdä testamentin. Testamentti on perittävän itse laatima määräys siitä, kuinka hän tahtoo perintönsä tulevan jaetuksi. Lisäksi testamenttiin on mahdollista asettaa ehtoja, joiden täytyy täyttyä ennen perinnön saamista. Perittävä siis laatii testamentin elossa ollessaan ja testamentin täytyy olla allekirjoitettu, jotta se on lainvoimainen. Testamentti astuu voimaan perittävän menehtyessä ja määrää siitä omaisuudesta, joka hänellä on kuolinhetkellään ollut. (Norri 2017, 77–78.) Testamentin voi myös peruuttaa sen tekijä milloin tahansa ja testamenttia voi lisäksi muuttaa tekemällä uuden testamentin (Norri 2015, luku 5.6).

Testamentin voivat tehdä 18 vuotta täyttäneet tai sitä nuoremmatkin, jos he ovat naimisissa ja ovat ansainneet varallisuutta omalla työllään. Naimattomat ja eronneet henkilöt voivat testamentata omaisuutensa. Omaisuuden voi testamentata kokonaan, jos ei ole rintaperillisiä. Jos rintaperillisiä kuitenkin on, voi henkilö testamentata vain puolet omaisuudestaan, sillä rintaperillisillä on oikeus lakiosaan. (Norri 2017, luku 3.1.) Tavallisen testamentin lisäksi henkilö voi laatia hallintaoikeustestamentin, jossa hän määrää omaisuutensa hallintaoikeudesta (Verohallinto 2023c).

2.2 Perintöveron kehitys

Seuraavaksi kerromme hieman perintöveron historiasta ja siitä, miten perintövero on kehittynyt tähän päivään asti. Varsinainen lainsäädäntö, joka koski perinnön verotusta, alkoi kehittyä vuonna 1660 leimaverosäännösten pohjalta. Silloin ensimmäisessä leimaveroasetuksessa säädettiin testamenteista, perinnänjakokirjoista ja pesäluetteloista. Vuonna 1698 kehitettiin säännöksiä toisesta jäämistöä kohtaavasta perintöverosta. Silloin kun jäämistö joko perittiin tai käytettiin velkojen maksuun, säädettiin, että pesän varoista 1/8 % oli annettava köyhille. Tätä kutsuttiin vaivaisprosentiksi. Myös kaikkien testamentinsaajien tuli antaa 1/2 % testamentatusta määrästä köyhille. Tällaiset säännökset olivat osittain voimassa lähes 1980 vuoden loppuun. (Linnakangas & Juanto 2016, 83.)

1752 vuodesta lähtien valtiolle kannettiin kuolinpesäkalustoprosenttia eli oikeusviraston prosenttia, joka oli 1/4 % aateliin, ritaristoon tai pappis- tai porvarisäätyyn kuuluneen henkilön pesän säästöistä. Suomessa oli voimassa myös suostuntaveroasetukset, joissa oli säännöksiä myös perinnön ja testamentin verottamisesta. Ensimmäinen säännös annettiin vuonna 1789, jonka mukaan kaikista testamentilla annetuista rahamääristä muille kuin puolisoille ja rintaperillisille, oli maksettava suostuntaveroa 1 %. Vuonna 1800 suostuntavero nostettiin 6 % ja verovelvollisuus säädettiin muuhunkin testamentilla saatuun omaisuuteen, kuin rahamääriin. Tämän lisäksi kaikista kuolinpesien omaisuuden säästöstä tuli maksaa suostuntaveroa 2 %, jos pesänosakkaina ei ollut rintaperilliset, puoliso, sisarukset tai vanhemmat. (Linnakangas & Juanto 2016, 83–84.)

Suostuntaverot lakkautettiin vuonna 1808, mutta ne otettiin jälleen käyttöön muutettuina vuonna 1865. Vaivaisprosenttia ja kuolinpesäkalustoprosenttia kannettiin edelleen. Leimavero pesän säästön perusteella ja testamentilla saadusta omaisuudesta perittiin yhä vuosina 1810–1917 säädetyissä leimaveroasetuksissa. 1800-luvun lopulla järjestettiin kunnallisverotus. Tällöin sivuperinnöt ja sivulahjat säädettiin kunnallisveron alaisiksi. (Linnakangas & Juanto 2016, 84.)

1.7.1919 tuli voimaan perintö- ja lahjaverolaki. Laki kumosi aiemmat säännökset, jotka koskivat testamenttien, perunkirjojen ja lahjakirjojen varustamista leimamerkeillä sekä säännökset liittyen kuolinpesäkalustonprosenttiin. Silloin lain mukaan perintövero oli suoritettava perinnön- tai testamentinsaajalle tulevasta osuudesta (perintöosuusvero) eikä siis koko pesään kohdistuvana jäämistöverona. 1919 perintö- ja lahjaverolaissa veronmaksajat jaettiin neljään veroluokkaan. Ensimmäiseen veroluokkaan kuuluivat rintaperilliset, isä, äiti, aviopuoliso ja rintaperillisen jälkeläiset. Siinä marginaalivero oli enintään 5,5 %. Toiseen veroluokkaan kuului sisarukset ja sisaruspuolet. Siinä vero kannettiin kolminkertaisena eli korkeimmillaan 16,5 %. Kolmanteen luokkaan kuului isän ja äidin vanhemmat sekä sisaruksien ja sisaruspuolien jälkeläiset. Vero oli tässä veroluokassa viisinkertainen eli korkeimmillaan 27,5 %. Neljänteen veroluokkaan kuuluivat kaukaisempaa sukua olevat ja vieraat. Tässä vero oli korkeimmillaan 38,5 %. (Linnakangas & Juanto 2016, 84–86.)

Vuonna 1921 veroluokkajako säilyi samanlaisena, mutta veroa kiristettiin. Ensimmäisessä veroluokassa vero oli ylimmillään 11 %, toisessa 33 %, kolmannessa 44 % ja neljännessä 55 %. Näissä kaikissa verokanta määräytyi perinnön suuruuden ja sukulaissuhteen mukaan. Perintö- ja lahjavero olivat valtion verotuloista 1920–1930-luvulla erittäin pieni 0,15–0,21 %. Tähän aikaan varallisuutta oli hyvin vähän ja se arvostettiin myös varovaisesti. (Linnakangas & Juanto 2016, 84–86.)

Seuraava perintö- ja lahjaverolaki säädettiin 1940, joka on osittain edelleenkin voimassa. Siinä oli edelleen neljä veroluokkaa. Ensimmäisessä luokassa olivat aviopuoliso, lapsi, ottolapsi, äiti, isä, ottovanhemmat ja lapsen tai ottolapsen rintaperillinen. Vero tässä oli korkeimmillaan 13 %. Toiseen veroluokkaan kuuluivat edelleen sisarukset ja sisaruspuolet, mutta siihen lisättiin henkilö, joka on ollut vähintään viimeiset 10 vuotta perinnönjättäjän kuolinhetkeen asti hänen palveluksessaan ja hoitavana henkilönä. Tässä veroluokassa vero oli korkeimmillaan 26 %. Kolmanteen ja neljänteen luokkaan kuuluivat edelleen samat henkilöt kuin vuonna 1919 säädetyssä laissa. Kolmannessa vero oli nyt korkeimmillaan 39 % ja neljännessä jopa 65 %. (Linnakangas & Juanto 2016, 86–87.)

Vuonna 1942 suuria perintöjä koskeva lisävero tuli voimaan, joka oli ylimmillään 30 %. Tällöin vero saattoi siis nousta jopa yli 90 %. Lisäveroa ei kuitenkaan määrätty, jos perinnönjättäjä oli kuollut kotimaansa sodassa tai sotilaallisen toiminnan johdosta. Vuosien 1940–1978 aikana perintö- ja lahjaveron tuotto valtion verotuloista oli alimmillaan 0,22 % ja ylimmillään jopa 0,58 %. Esimerkiksi vuonna 1978 tuotto oli 137,7 miljoonaa markkaa. (Linnakangas & Juanto 2016, 86–87.)

Vuonna 1979 siirryttiin kolmeen veroluokkaan. Silloin kolmanteen veroluokkaan kuuluneet siirrettiin toiseen veroluokkaan ja kolmannesta veroluokasta tuli luokka aiemmin neljänteen luokkaan kuuluville. Vuonna 1984 ensimmäiseen veroluokkaan lisättiin perinnönjättäjän kihlakumppani. Vuonna 1992 perintö- ja lahjaveron osuus valtion verotuloista oli kasvanut jo 0,9 %. Ensimmäiseen veroluokkaan lisättiin vuonna 1995 sellainen avopuoliso, johon sovellettiin puoliso-säännöstä tuloverotuksessa. Tämä edellytti yleensä yhteistä lasta. Palvelija eli hoitava henkilö poistettiin myös toisesta veroluokasta. 2000-luvun alusta lähtien samaa sukupuolta olevat rekisteröidyssä parisuhteessa asuvat on rinnastettu puolisoihin ja täten he kuuluvat ensimmäiseen veroluokkaan. Vuonna 2007 kolmannesta veroluokasta luovuttiin ja siihen kuuluneet henkilöt sijoitettiin toiseen veroluokkaan. (Linnakangas & Juanto 2016, 87–88.)

2.3 Nykytilanne

Perintöveron määrään vaikuttaa, kuinka läheinen sukulaisuussuhde perijällä on perittävään sekä perinnön arvo, sillä perintöverotus on progressiivista. Arvoltaan alle 20 000 euron perinnöt ovat verovapaita. Sukulaissuhteiden perusteella perinnönsaajat ovat jaettu kahteen eri veroluokkaan. Ensimmäiseen luokkaan kuuluvat lähimmät sukulaiset ja heillä vero on alhaisempi kuin toiseen luokkaan kuuluvilla. Ensimmäiseen veroluokkaan kuuluvat:

- perinnönjättäjän aviopuoliso tai rekisteröidyn parisuhteen osapuoli
- perillinen suoraan alenevassa tai ylenevässä polvessa eli lapsi, lapsenlapsi, vanhempi, isovanhempi
- aviopuolison tai entisen aviopuolison perillinen suoraan alenevassa polvessa

- perinnönjättäjän kihlakumppani, joka saa avustuksen (perintökaaren 8 luvun 2 §).
- Sekä, jos on ollut perittävän kanssa avioliitossa ja täyttää toisen seuraavista:
- on ollut aiemmin avioliitossa perittävän kanssa
- on tai on ollut yhteinen lapsi perittävän kanssa. (Verohallinto 2023f.)

Adoptiolapsia sekä -vanhempia kohdellaan verotuksellisesti yhtäläisesti kuin biologisia. Taulukosta 2 nähdään veron määräytyminen ensimmäisessä veroluokassa. Jos perinnön suuruus olisi esimerkiksi 100 000 euroa, maksetaan 60 000 eurosta veroa 3 500 euroa ja ylimenevästä osuudesta eli 40 000 eurosta 13 % eli 5 200 euroa, yhteensä siis 8 700 euroa perintöveroa. (Niskakangas 2014, 160–162; Verohallinto 2023f.)

Taulukko 2. Perintöveron ensimmäinen veroluokka (Verohallinto 2023f).

Perinnön arvo (euroina)	Vero alarajan kohdalla (euroina)	Veroprosentti (%) ylimenevästä osuudesta
20 000–40 000	100	7 %
40 000–60 000	1 500	10 %
60–200 000	3 500	13 %
200 000–1 000 000	21 700	16 %
1 000 000–	149 700	19 %

Muut kuin lähimmät sukulaiset kuuluvat toiseen perintöveron luokkaan. Taulukosta 3 nähdään perintöveron määrä toisessa luokassa. Käytetään samaa esimerkkiä kuin ensimmäisen veroluokan kohdalla, perinnön suuruus on 100 000 euroa. 60 000 eurosta maksetaan veroa 8 900 euroa ja ylimenevästä osuudesta eli 40 000 eurosta 29 % eli 11 600 euroa. Toiseen veroluokkaan kuuluva maksaisi 100 000 euron perinnöstä 20 500 euroa perintöveroa, 11 800 euroa enemmän kuin ensimmäiseen perintöluokkaan kuuluva. (Verohallinto 2023f.)

Taulukko 3. Perintöveron toinen veroluokka (Verohallinto 2023f).

Perinnön arvo (euroina)	Vero alarajan kohdalla (euroina)	Veroprosentti (%) ylimenevästä osuudesta
20 000–40 000	100	19 %
40 000–60 000	3 900	25 %
60–200 000	8 900	29 %
200 000–1 000 000	49 500	31 %
1 000 000–	297 500	33 %

Myös perintöveroon liittyy erilaisia vähennyksiä. Aviopuoliso on oikeutettu 90 000 euron puoliso vähennykseen ja suoraan alenevassa polvessa alaikäinen perijä on puolestaan oikeutettu alaikäisyysvähennykseen, joka on 60 000 euroa. Vähennykset vähennetään veronalaisesta perintöosuudesta eli esimerkiksi leski voi saada perintöä 110 000 euroon asti verovapaasti. (Minilex b; Verohallinto 2023f.)

Velvollisuus perintöveron suorittamiseen alkaa perinnönjättäjän kuolemasta sekä perillisen että testamentinsaajan osalta. Mutta jos omaisuus saadaan vasta myöhemmin esimerkiksi testamentin ehtojen tai muun syyn vuoksi, velvollisuus alkaa vasta kun omaisuus on saatu. Tyypillinen tällainen tilanne on toissijaismääräys, jossa testamentin tekijä määrää omaisuuden menevän ensisaajan jälkeen. (Ossa 2015, luku 2.2.)

Perintöverotus välitetään joko veroilmoituksen tai perunkirjan perusteella. Kuoleman jälkeen perunkirjoitus on toimitettava kolmen kuukauden kuluessa. Verohallinto voi myös myöntää siihen pidennystä kirjallisen hakemuksen perusteella. Yleensä lykkäys voi olla muutamia kuukausia. Perunkirjassa määritellään muun muassa perilliset, pesän ilmoittaja, mahdolliset ennakkoperinnöt, kaksi uskottua miestä sekä vainajan ja lesken varat ja velat. Perittävän velkojen osalta kuolin-

pesän osakkaat eli perilliset eivät ole henkilökohtaisessa velkavastuussa. Vastuu veloista rajoittuu yleensä vain jääneeseen omaisuuteen. (Ossa 2015, luku 2.6.)

Perunkirjoitusvelvollisuus on luonteeltaan yksityisoikeudellinen verrattuna perintöverovelvollisuuteen, joka taas on julkisoikeudellinen velvoite. Nämä kaksi velvoitetta eivät ole yhteneväisiä, joka tarkoittaa, että henkilö voi olla esimerkiksi perunkirjoitusvelvollinen, mutta ei ole kuitenkaan velvollinen suorittamaan perintöveroa. Perintöverovelvollisuuteen riittää, että henkilöllä on Suomessa asunto ja koti. Eli esimerkiksi kansallisuus ei vaikuta perintöverovelvollisuuteen. (Aarnio ym. 2020, 95–97)

Perintö- ja lahjaverolain mukaan omaisuus arvostetaan käyvän arvon periaatteella. Käypä arvo tarkoittaa omaisuuden todennäköistä luovutushintaa. Jos käypää arvoa ei voida juuri tietylle kohteelle määritellä, voidaan kohteen arvo määritellä esimerkiksi vertailuluovutuksien tietojen perusteella. Eli vertaillaan esimerkiksi saman tyyppisen asunnon kauppahintaa ja tietoja. Arvopapereiden osalta käypä arvo määritellään kuolinpäivänä käytyjen kauppojen vähintään alimpaan arvoon. Jos kuitenkin perintöön liittyy jokin velvoite eli esimerkiksi hallintaoikeus, voidaan sen arvo vähentää käyvästä arvosta. Tällöin velvoitteista ei tarvitse maksaa perintöveroa. (Verohallinto 2022.) Omaisuuden arvosta vähennetään myös velat, sillä perintöverotus kohdistuu nettovarallisuuteen. Velkoihin lukeutuu esimerkiksi perittävän elinaikaan kohdistuneet verot ja maksut. Arvosta voidaan vähentää myös kustannukset, jotka ovat aiheutuneet hautaamisesta, hautakiven hankkimisesta ja perunkirjoituksesta. (Ossa 2015, luku 2.7.)

Koska perintö- ja lahjaveroa peritään kansainvälisesti hyvin laajasti monessa eri maassa, voi syntyä kaksinkertaista verotusta. Yleensä näissä tapauksissa kaksi valtiota katsoo kummatkin olevansa perinnönjättäjän tai lahjoittajan asuinvaltio perinnönsaannon hetkellä. Suomessa tällainen kaksikertainen verotus on poistettu hyvin kattavasti, sillä Suomessa asuvalla henkilöllä on oikeus ulkomailla maksetun veron hyvittämiseen. Kaksinkertaista verotusta on pyritty ehkäise-

mään myös eri valtioiden solmimilla verosopimuksilla. Esimerkiksi pohjoismaiden kesken on solmittu perintö- ja lahjaverotukseen soveltuva sopimus. Sopimus koskee kaikkia muita, paitsi Norjaa ja Ruotsia heidän luovuttuaan perintö- ja lahjaverosta. Suomella on tämän lisäksi sopimus Yhdysvaltojen, Alankomaiden, Sveitsin ja Ranskan kanssa. Nämä sopimukset soveltuvat vain perintöverotukseen. Sopimuksissa on määräyksiä, joilla toisen valtion on luovuttava omasta verolainsäädännöstään tai myönnettävä huojausta, kun toisella osapuolella on taas oikeus verottaa perintöomaisuutta ja lahjoja. (Ossa 2015, luku 4.2–4.3.)

3 Lahjavero

3.1 Yleistä

Perintö- ja lahjaverolaki ei ole määritellyt lahjan käsitettä, mutta siviilioikeudellisessa kirjallisuudessa löytyy lahjan perustunnusmerkkejä. Lahja tarkoittaa varallisuuden siirtymistä henkilöltä toiselle vapaaehtoisesti ilman korvausta. Luovutuksen yhteydessä antajan varallisuus vähenee ja puolestaan vastaanottajan varallisuus lisääntyy. Luovutuksessa on oltava myös lahjoitustahto. (Ossa 2015, luku 3.1.)

Lahjasta täytyy maksaa lahjaveroa, jos samalta lahjanantajalta saatujen lahjojen arvo on kolmen vuoden aikana 5 000 euroa tai enemmän. Lahjaveron maksaa aina lahjansaaja. (Verohallinto 2023d.) Lahjoitetusta omaisuudesta täytyy maksaa lahjaveroa myös, kun lahjansaaja tai lahjanantaja asuu lahjoitushetkellä Suomessa sekä, kun lahjoitettava kiinteä omaisuus on Suomessa (Perintö- ja lahjaverolaki 18§ 8.12.1995/1392). Velvollisuus lahjaveron suorittamisesta alkaa, kun lahjansaaja on saanut lahjan haltuunsa. ”Haltuunotolla tarkoitetaan lahjoituksen täyttymistä siten, että lahjoitus synnyttää oikeusvaikutukset myös suhteessa kolmanteen, esimerkiksi velkoihin.” Kiinteän omaisuuden osalta velvollisuus syntyy omistusoikeuden siirtyessä. Hallintaoikeuden siirtymisellä ei ole merkitystä. (Ossa 2015, luku 3.2.)

Lahjasta voidaan tehdä lahjakirja. Lahjakirja on asiakirja, joka velvoittaa antajan sitoutumaan lahjoitukseen. Lahjakirja on kuitenkin vain yksipuolisesti velvoittava eli velvollisuus koskee vain lahjanantajaa. Lahjan voi antaa myös tekemättä lahjakirjaa, mutta se suojaa lahjansaajan oikeutta esimerkiksi lahjanantajan velkojia vastaan. Kuitenkin lahjakirja tehdään yleensä vain 5 000 euron ylittävistä lahjoista, jolloin lahjasta on tehtävä myös lahjaveroilmoitus. (Minilex a.)

Jos varoja on lahjoitettu useassa erässä, ei ole kyse erillisistä lahjoista, vaan kaikki katsotaan yhdeksi samaksi lahjaksi. Myös kolmen vuoden kuluessa saadut lahjat samalta antajalta ennen verovelvollisuuden alkamista lasketaan mukaan veroa määrittäessä. (Ossa 2015, luku 3.2) Tällöin vaiheittain annetut lahjat lasketaan yhteen ja yhteissummasta määrätään lahjavero. Yhteissummasta vähennetään aiemmasta lahjasta maksettu vero. ”Tätä kutsutaan lahjojen kumuloinniksi. Kumuloinnilla progressiivisen veroasteikon välttäminen lahjoja pilkkomalla estyy.” (Verohallinto 2019.)

Lahjaverotuksessa käytetään progressiivista veroasteikkoa eli veroprosentti on sitä korkeampi, mitä isompi lahja on. Lahjavero on jaettu kahteen eri veroluokkaan ja luokan määrittää lahjansaajan sukulaissuhde lahjanantajaan. Ensimmäiseen veroluokkaan kuuluvat lahjansaajat, jotka ovat lähimmät sukulaiset. Näihin kuuluu seuraavat:

- perilliset suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa eli oma lapsi, lapsenlapsi, vanhempi, isovanhempi ja niin edelleen
- puoliso avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa
- avopuoliso, jolla on yhteinen lapsi lahjanantajan kanssa tai, joka on ollut aiemmin rekisteröidyssä parisuhteessa tai avioliitossa lahjanantajan kanssa
- kuolleen aviopuolison lapsi
- aviopuolison tai rekisteröidyssä parisuhteessa olevan puolison perillinen suoraan alenevassa polvessa eli puolison lapsi, lapsenlapsi ja niin edelleen
- entisen aviopuolison lapsi (Verohallinto 2023d.)

Ensimmäisen veroluokan vero on alhaisempi. Taulukosta 4 ilmenee veron määrä ensimmäisessä veroluokassa. Jos esimerkiksi lahjan arvo on 100 000 euroa, 55 000 euroon asti veroa maksetaan 4 700 euroa ja ylimenevästä osuudesta eli 45 000 eurosta maksetaan 12 % eli 5 400 euroa veroa. Yhteensä 100 000 euron arvoisesta lahjasta veroa maksetaan siis 10 100 euroa. (Verohallinto 2023d.)

Taulukko 4. Lahjaveron ensimmäinen veroluokka (Verohallinto 2023d).

Lahjan arvo (euroina)	Vero alarajan kohdalla (euroina)	Veroprosentti (%) ylimenevästä osuudesta
5 000-25 000	100	8 %
25 000-55 000	1 700	10 %
55 000-200 000	4 700	12 %
200 000-1 000 000	22 100	15 %
1 000 000-	142 100	17 %

Toiseen veroluokkaan kuuluvat muut kuin lähimmät sukulaiset. Näihin kuuluu sisarukset, sisarusten lapset ja muut perheen ulkopuoliset henkilöt, esimerkiksi ystävät. Toisen veroluokan veron määrä näkyy taulukossa 5. Jos lahjan arvo olisi 100 000 euroa, 55 000 euroon asti veroa maksetaan 11 400 euroa ja ylimenevästä osuudesta eli 45 000 eurosta, veroa maksetaan 29 % eli 13 050 euroa. Yhteensä 100 000 euron arvoisesta lahjasta toisessa veroluokassa veroa maksetaan 24 450 euroa. (Verohallinto 2023d.)

Taulukko 5. Lahjaveron toinen veroluokka (Verohallinto 2023d).

Lahjan arvo (euroina)	Vero alarajan kohdalla (euroina)	Veroprosentti (%) ylimenevästä osuudesta
5 000-25 000	100	19 %
25 000-55 000	3 900	25 %
55 000-200 000	11 400	29 %
200 000-1 000 000	53 450	31 %
1 000 000-	301 450	33 %

Lahjaverotuksessa lahjan arvostukseen sovelletaan käyvän arvon periaatetta samoin kuin perintöverotuksessa. Jos lahjaan liittyy velvoitteita kuten esimerkiksi hallintaoikeus, se vähennetään lahjan käyvästä arvosta. (Ossa 2015, luku 3.3.) Käypä arvo tarkoittaa todennäköistä myyntihintaa lahjoituspäivänä. Käypä arvo määritellään eri tavalla esimerkiksi arvopapereille, kiinteistöille ja muulle varallisuudelle. (Verohallinto 2023e.)

Omaisuuksien myyntiä voidaan katsoa myös osittain lahjaksi, jos omaisuus luovutetaan vastikkeesta, joka on enintään kolme neljäsosaa omaisuuden käyvästä arvosta. Tätä kutsutaan lahjanluonteiseksi kaupaksi. Vastike eli kauppahinta tarkoittaa rahanarvoista suoritusta, jonka ostaja antaa myyjälle kaupan vuoksi. Lahjanluonteisesta kaupasta lahjan saaja maksaa lahjaveron omaisuuden käyvän arvon ja siitä maksetun kauppahinnan välisestä erotuksesta ja lahjan antaja eli omaisuuden myyjä luovutusvoittoveron. (Ossa 2015, luku 3.5.) Käsittelemme luovutusvoittoveron määräytymistä tarkemmin seuraavassa luvussa.

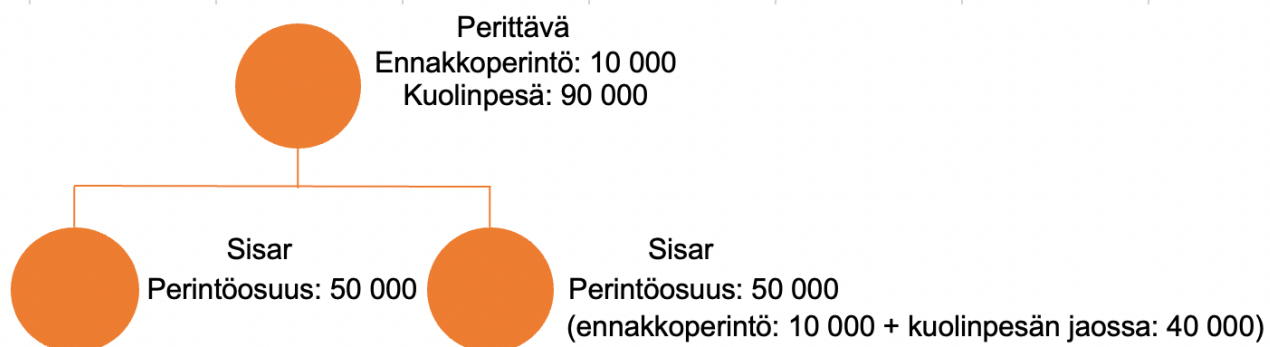
3.2 Ennakkoperintö

Ennakkoperintö tarkoittaa lahjaa, jonka perittävä antaa perillisilleen. Lahjan määrittelyminen ennakkoperinnöksi riippuu siitä, käsitelläänkö lahjaa antajan

kuoltua ennakkona jo annettuna perintönä vai ei. Lahjaa annettaessa tämän voi määrätä esimerkiksi lahjakirjassa tai testamentissa. (Norri 2017, luku 3.2.) ”Rintaperillisille annettu, arvoltaan huomattava lahja katsotaan suoraan ennakkoperintöolettaman nojalla ennakkoperinnöksi, jollei sitä toisin määrätä” (Minilex a). Jos kuitenkin lahjansaaja kuolee ennen lahjanantajaa, lahja pysyy lahjana, jos lahjansaajalla ei ole jälkeläisiä.

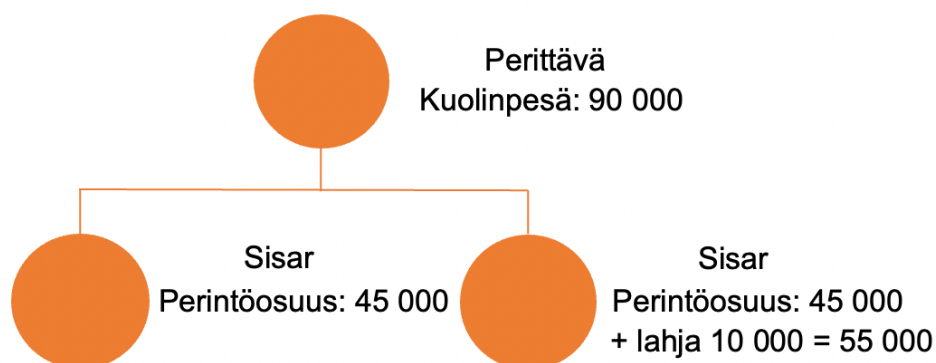
Jos lahjakirjassa lahja määrätään otettavaksi huomioon ennakkona, siihen olisi hyvä myös määrätä lahjan arvo eli minkä arvoisena lahja otetaan huomioon. Jos arvoa ei ole määritelty lahjakirjassa, se katsotaan ensisijaisesti arvoksi, joka lahjaa vastaanottaessa oli. (Norri 2017, 228–231.) ”Mikäli lahjakirjasta puuttuu maininta siitä, että kyseessä ei ole ennakkoperintö, se on ainakin vero-oikeudellisesti korjattavissa.” Kun lahjan antaja on elossa ja hän on oikeustoimikelpoinen ilmaisemaan tahdostansa, ennakkoperintöolettama on poistettavissa. Tällöin kirjallinen lahjakirjan oikaisu on riittävä. Se voi tapahtua muun muassa testamentin muodossa tai lahjakirjan täydennyksellä. (Ossa 2015, luku 4.8.)

Ennakkoperinnöstä maksetaan veroa lahjaverolain mukaisesti. Kun perittävän kuoleman jälkeen perittävän omaisuus jaetaan ja perintöveron määrä määrätään, vähennetään maksettavasta verosta aikaisemmin maksettu lahjaveron määrä. Kun lahja on ilmoitettu ennakkoperinnöksi, lahjan arvo huomioidaan myös perintöä jaettaessa ja lasketaan lahjansaajan osuuteen perinnöstä. (Verohallinto 2023b.) Kuviosta 3 nähdään esimerkki, jossa toinen perittävän rintaperillinen on saanut ennakkoperintöä 10 000 euron arvosta.

Kuvio 3. Ennakkoperinnön huomioiminen perinnön jaossa.

Lisäksi, vaikka lahjaa ei olisi ilmoitettu ennakkoperinnöksi, jos lahjanantaja eli perittävä kuolee maksimissaan kolmen vuoden kuluttua lahjan annosta, lahjasta maksettu vero otetaan huomioon perintöverotuksessa, mutta ei perinnön jaossa osuutena perintöön. (Verohallinto 2023b.) Kuviossa 4 on esimerkki, jossa toisen perillisen saama 10 000 euron arvoista lahjaa ei ole luettu ennakkoperinnöksi.

Kuvio 4. Lahjaa ei ole huomioitu ennakkoperinnöksi.

Kummassakin edellisessä tilanteessa siis kuolinpesään on jäänyt jaettavaksi 90 000 euron arvosta ja toinen sisarista on saanut 10 000 euron arvoisen lahjan. Kuvion 3 mukaisessa tilanteessa perintöosuudet ovat yhtä suuret, sillä lahja on laskettu ennakkoperinnöksi, kun taas kuvion 4 mukaisessa tilanteessa perintöosuudet ovat myös yhtä suuret, mutta lahjan saanut sisar on saanut perittävältä yhteensä enemmän.

4 Luovutusvoittovero

4.1 Luovutusvoitto

Luovutusvoitto tarkoittaa omaisuuden myynnistä jäävää voittoa. Luovutusvoittoa syntyy, kun myyntihinta on suurempi kuin alun perin maksettu hinta. Luovutusvoitosta verotetaan luovutettavan omaisuuden tai hyödykkeen omistajaa. Sitä voi syntyä esimerkiksi vastikkeellisissa luovutuksissa, kuten kauppa ja vaihto, jossa luovutushinta on vastike, jonka luovuttaja saa luovutuksen takia. Vastikkeettomiin luovutuksiin, kuten perintö, lahja tai ositus, ei kohdistu luovutusvoiton verotusta niin kauan, kun omaisuutta ei myydä eteenpäin. Omaisuus voi olla kiinteää, esimerkiksi tontit sekä maa- ja metsätilat, tai irtainta, kuten irtaimet esineet, osakkeet ja merkintäoikeudet. (Verohallinto 2024b.)

Luovutusvoitosta verovelvolliset tahot ovat luonnollinen henkilö, kuolinpesä, verotusyhtymä, yleishyödyllinen yhteisö ja yhteisetus. Kuolinpesän verottaminen päättyy yleensä perinnönjakoon. Jos omaisuus on yhteisesti omistettu, kullakin omistajalla on oma hankintameno- ja omistusaikansa riippuen siitä, miten ja milloin hän on saanut osuutensa. (Verohallinto 2024b.)

Riippumatta siitä, kuinka kauan omaisuus on omistettu, luovutusvoitto on veronalaista tuloa (Verohallinto 2024b). Omistajalla on kuitenkin merkitystä, kun määritellään oman asunnon luovutusvoittoa, sukupolvenvaihdosluovutusta koskevia säännöksiä ja hankintameno-olettaman suuruutta (Ossa 2020, 174). Käsittelemme hankintameno-olettamaa paremmin seuraavassa alaluvussa.

4.2 Veron määräytyminen

”Luovutusvoitto katsotaan sen verovuoden tuloksi, jona kauppa tai vaihto on tehty tai muu luovutus on tapahtunut” (Tuloverolaki 110§ 30.12.1992/1535). Verovuosi tarkoittaa ajanjaksoa, jonka aikana henkilö on velvollinen maksamaan veroja tuloistaan. Useimmiten verovuosi on kalenterivuosi, mutta esimerkiksi yrityksillä verovuosi menee sen mukaan, miten tilikausi on päättynyt kalenterivuoden aikana. (Verotuslaki 2§ 482/1958.) Omaisuuden luovutuksesta saatu voitto

on veronalaista pääomatuloa (Tuloverolaki 45§ 30.12.1992/1535). Luovutusvoiton lisäksi pääomatuloja ovat muun muassa yrittäjätulon pääomatulo-osuus, vuokratulot ja osinkotulot. Pääomatuloja verotetaan progressiivisesti. Veroprosentit määräytyvät seuraavien määrien mukaan:

- 30 000 euroon asti pääomaverokanta on 30 %
- 30 000 euron ylittävältä osalta 34 % (Valtionvarainministeriö.)

Luovutusvoitot voivat olla myös verovapaata tai osittain verovapaata. Verovapaita luovutusvoittoja ovat muun muassa oman asunnon myynnistä kertynyt voitto, jos se on omistettu kaksi vuotta ja siinä on asuttu yhtäjaksoisesti kaksi vuotta ja koti-irtaimisto 5 000 euroon asti. Myös luonnollisen henkilön ja kuolinpesän pienet luovutusvoitot 1 000 euroon asti yhden verovuoden aikana ovat verovapaita. Osittain verovapaita luovutusvoittoja ovat luovutus pakkolunastukseen tai luovutus julkisyhteisölle. (Verohallinto 2024b.)

Luovutusvoiton määrän laskemiseksi täytyy selvittää omaisuuden luovutushinta. Yleensä luovutushinta ilmenee omaisuuden kauppakirjasta. Voiton määrä lasketaan niin, että luovutushinnasta vähennetään omaisuuden hankintamenon poistamatta olevan osan ja voiton hankkimisesta syntyneiden menojen yhteismäärä. Jos luovutettu omaisuus on saatu useassa erässä, voitto lasketaan kunkin erän kohdalta erikseen. (Verohallinto 2024b.)

Hankintameno tarkoittaa omaisuuden hankintaan liittyviä menoja, kuten kauppahinta, varainsiirtovero ja kirjausmaksut. Jos omaisuus on esimerkiksi rakennettu kiinteistö, hankintamenuon lasketaan myös rakentamisesta aiheutuneet kustannukset eli esimerkiksi kulut tarvikkeista tai urakkahinta. Jos hankintameno on kuitenkin vähennetty jo aikaisemmin verotuksessa, sitä ei vähennetä toistamiseen luovutusvoiton verotuksessa. Hankintamenuihin voidaan laskea myös omaisuuden perusparannusmenot, jotka saattavat omaisuuden parempaa tai arvokkaampaan kuntoon kuin se on aiemmin ollut. Perusparannusmenoihin ei lasketa vuosittaisia korjausmenoja, jotka ylläpitävät omaisuuden kuntoa. Perusparannusmenot luetaan hankintamenoksi siitä huolimatta, että samoihin menoihin olisi jo myönnetty aiemmin kotitalousvähennys. (Verohallinto 2024b.)

Hankintamenon lisäksi luovutushinnasta saatiin vähentää vielä voiton hankkimisesta syntyneet menot. Tällaisia menoja ovat esimerkiksi myynti-ilmoitusten menot, myynnin välityspalkkio, esittelyiden menot ja kauppakirjan laatimispalkkio. (Verohallinto 2024b.) Luovutusvoitto lasketaan siis hankintamenon ja voiton hankkimiskulujen kanssa esimerkiksi näin:

- Asunnon myyntihinta on 250 000 euroa, ostohinta (hankintameno) 200 000 euroa, perusparannusmenot 9 000 euroa ja myyntikulut (voiton hankkimiskulut) 1 000 euroa. Luovutusvoiton määrä on siis $250\,000 - 200\,000 - 9\,000 - 1\,000 = 40\,000$. Tällöin veron määrä on 30 000 eurosta 30 % eli 9 000 euroa ja ylimenevästä 10 000 eurosta 34 % eli 3 400 euroa. Yhteensä luovutusvoittoveroa tulee 12 400 euroa.

Luovutusvoittoa laskettaessa voidaan käyttää myös hankintameno-olettamaa, jos omaisuuden luovuttajana on luonnollinen henkilö, yhteisetuus tai kotimainen kuolinpesä. Hankintameno-olettama lasketaan aina luovutushinnasta, eikä sen lisäksi saa vähentää hankintamenoa tai voiton hankkimisesta aiheutuneita kuluja. Hankintameno-olettaman määrään vaikuttaa omaisuuden luovutushinta ja omistusajan pituus. Hankintameno-olettama määräytyy seuraavasti:

- 20 % myyntihinnasta, jos omaisuus omistettu alle 10 vuotta
- 40 % myyntihinnasta, jos omaisuus omistettu yli 10 vuotta
- 80 % myyntihinnasta, jos omaisuus esimerkiksi pakkolunastetaan tai myydään valtiolle (Verohallinto 2024b.)

Hankintameno-olettamaa käytetään, jos se on suurempi kuin todellisen hankintamenon ja voiton hankkimisesta aiheutuneiden menojen yhteismäärä. (Verohallinto 2024b.) Luovutusvoitto lasketaan hankintameno-olettamaa hyödyntäen näin:

- 11 vuotta omistetun asunnon myyntihinta on 250 000 euroa ja hankintameno 90 000 euroa, eikä tulon hankkimiskuluja ole lainkaan. Hyödynnetään siis hankintameno-olettamaa, sillä 40 % myyntihinnasta on 100 000 euroa. Tällöin luovutusvoittoa tulee $250\,000 - 100\,000 = 150\,000$ euroa. Siitä ensimmäisestä 30 000 eurosta luovutusvoittoveroa tulee 30 % eli 9 000 euroa ja ylimenevästä 120 000 eurosta 34 % eli 40 800 euroa. Yhteensä luovutusvoittoveroa maksetaan 49 800 euroa.

Vastikkeetta saadun omaisuuden myynnin luovutusvoitto voidaan laskea joko hankintameno-olettamaa hyödyntäen tai hankintamenon ja voitosta aiheutuvien kulujen vähennyksellä. Esimerkiksi perintönä, testamentilla tai lahjana saadun omaisuuden luovutushinnasta vähennetään silloin hankintamenona perintö- tai lahjaverotuksessa käytetty verotusarvo. Jos hyödynnetään hankintameno-olettamaa, omistusaika lasketaan perinnössä perittävän kuolemasta tai lahjassa lahjan haltuun saamisesta eli useimmiten lahjakirjan allekirjoituspäivästä. (Verohallinto 2024b.)

Käsittelimme aiemmin lahjanluonteista kauppaa lahjaveron luvussa. Lahjanluonteiseen kauppaan määrätään luovutusvoittovero, kun omaisuus luovutetaan vastikkeesta, joka on enintään kolme neljäsosaa omaisuuden käyvästä arvosta. Luovutus jaetaan tällöin vastikkeelliseen ja vastikkeettomaan osaan maksetun hinnan ja käyvän arvon suhteen perusteella. (Ossa 2015, luku 3.5.) Jos omaisuus myydään käypää arvoa alemmalla hinnalla, mutta luovutushinta on kuitenkin suurempi kuin kolme neljäsosaa käyvästä arvosta, luovutus ei ole lahjanluonteinen kauppa. Näytämme esimerkin lahjanluonteisen kaupan luovutusvoittoveron laskemisesta:

- A on ostanut vuonna 2017 kiinteistön hintaan 100 000 euroa ja myy sen vuonna 2023 hintaan 90 000 euroa. Myyntipäivänä kiinteistön käypäarvo on 130 000 euroa. Myyntikauppahinta on alle kolme neljäsosaa omaisuuden käyvästä arvosta. Luovutus jaetaan tällöin vastikkeelliseen ja vastikkeettomaan osaan kauppahinnan ja omaisuuden käyvän arvon suhteessa ($90\,000/130\,000$). Luovutusvoitto lasketaan siis niin, että luovutushinnasta vähennetään vastikkeellisen osan suhteellinen osuus kiinteistön ostohinnasta eli $90\,000/130\,000 \times 100\,000 = 69\,230,77$. A:n luovutusvoiton määrä on siis $90\,000 - 69\,230,77 = 20\,769,23$. Tähän soveltuisi myös 20 % hankintameno-olettama, joka olisi 18 000 euroa, mutta todellinen oikaistu hankintameno on korkeampi, joten käytämme sitä. (Verohallinto 2024b.)

Luovutustappio syntyy, kun omaisuuden myyntihinta alittaa sen hankintamenon ja voiton hankkimisesta syntyneet menot. Omaisuuden luovutuksesta syntyneet tappiot voidaan vähentää ensisijaisesti verovelvollisen muista luovutusvoitoista tai pääomatuloista verovuonna ja seuraavina viitenä vuotena sen mukaan, mi-

ten luovutusvoittoja tai pääomatuloja kertyy. Luovutustappiot voivat olla kuitenkin myös vähennyskelvottomia. Esimerkiksi oman asunnon luovutustappio on vähennyskelvoton, jos sen luovutusvoitto olisi ollut verovapaa. Myös tavanomaisen koti-irtaimiston luovutustappio tai pienten alle 1000 euron luovutushinnan tappiot ovat vähennyskelvottomia. (Verohallinto 2024b.) Edellisen esimerkin lahjanluonteisen kaupan alihintaista luovutusta ei myöskään voida vahvistaa luovutustappioksi, ellei omaisuuden arvo ole aidosti laskenut omistusaikana (Ossa 2015, luku 3.5).

Niin luovutusvoittovero kuin perintö- ja lahjaverot koskevat omaisuuden siirron verottamista, mutta verot eroavat toisistaan monellakin tapaa. Luovutusvoittoveron perusteena on omaisuuden myynnistä syntynyt voitto, kun perintö- ja lahjaveron perusteena on perinnön tai lahjan kokonaisarvo, vaikka perittävä tai lahjanantaja on jo itse maksanut omaisuudesta veroa aiemmin. Perinnöstä ja lahjasta maksetaan veroa progressiivisesti veron perusteen kasvaessa, veroprosenttiin vaikuttaa myös suhde omaisuuden luovuttajaan. Luovutusvoitosta veroa maksetaan taas yleisen pääomaverokannan mukaan 30 % tai 34 %. Luovutusvoittoverokin on progressiivista, mutta perinnöstä ja lahjasta maksetaan veroa huomattavasti suuremmalla veroprosentin vaihtelulla. Perintö- ja lahjaverot sisältävät molemmat verovapaita rajoja, joiden alittavista perinnöistä ja lahjoista tai esimerkiksi osakkeiden luovutusvoitosta ei tarvitse maksaa veroa.

5 Verotusmallien vertailu

5.1 Perinnön verottaminen Ruotsissa

Kaikki ovat varmasti joskus törmänneet keskusteluun perintöverotuksesta. Etenkin se, että jo verotetusta omaisuudesta joutuu maksamaan uudelleen veroa, on hyvin puhuttu aihe ja monia ärsyttävä asia. Esimerkiksi Ruotsissa perintö- ja lahjaverosta on luovuttu jo kauan aikaa sitten vuonna 2004. Myös Norjassa päätettiin luopua samoista veroista vuonna 2014. (Holm & Kerkelä 2014, 5.) Perintö- ja lahjaverot tuovat Suomen valtiolle kuitenkin huomattavan summan verotuloja. Esimerkiksi vuoden 2023 valtion talousarvioesityksen mukaan kyseisenä

vuonna perintö- ja lahjaveroa kertyisi 903 miljoonaa euroa. (Valtiovarainministeriö 2022.) Vaikka perintö- ja lahjaverosta siis luovuttaisiinkin, täytyisi menetetyt verotulot saada jollain toisella tapaa. Pääministeri Petteri Orpon hallitus on keuhällä 2023 ilmoittanut ohjelmassaan selvittävänsä perintöveron korvaamista perintönä saadun omaisuuden luovutusvoittojen verotuksella (Valtioneuvosto).

Ruotsissa siis poistettiin perintö- ja lahjaverot. Nykyisin veroa peritään vain, jos omaisuutta myydään ja siitä syntyy luovutusvoittoa eli maksetaan luovutusvoittovero. Luovutushinnasta vähennetään siis hankinta-aikainen hankintameno tai hankintameno-olettama. Ruotsissa luovutusvoittovero maksetaan yleisesti 30 %. Asuntojen luovutusvoittoveroprosentti on kuitenkin vain 22 ja lisäksi oman yli vuoden käytössään olleen asunnon myynnistä saadusta luovutusvoittoverosta saa tehdä vähennyksen, jos myyntituotot käyttää uuden asunnon hankintaan. Syitä verouudistukselle oli muun muassa asuntojen korkea verotus, perheyriysten sukupolvenvaihdokseen liittyvä verotus ja verosuunnittelun mahdollisuus. (Holm & Kerkelä 2014, 35–36)

Tilastokeskuksen tutkimuksen mukaan vuonna 2019 Suomen kotitalouksien kokonaisvaroista noin puolet olivat asunnon arvoa (Tilastokeskus). Tällä hetkellä asunnon luovutusvoitosta ei tarvitse maksaa veroa, jos on omistanut asunnon vähintään kaksi vuotta ja itse on tai joku perheenjäsenistä on asunut yhtäjaksoisesti asunnossa vähintään kaksi vuotta. Perheenjäseniksi luokitellaan puoliso sekä alaikäiset lapset. (Verohallinto 2023a.)

Holmin ja Kerkelän mukaan omistusasunnon luovutusvoiton verovapautteen täytyisi tehdä muutos, jos perintö- ja lahjaverot poistettaisiin, sillä tällaisenaan verotusta voisi suunnitella niin, että myisi oman yli kaksi vuotta omistuksessaan olleen asunnon ja muuttaisi perinnöksi saatuun asuntoon. Näin voisi halutessaan taas kahden vuoden kuluttua myydä perinnöksi saaman asunnon veroseurauksitta. Sillä asuntojen myynnistä aiheutuvat verotulot valtiolle ovat niin suuri osa koko verokertymästä, niin tästä syystä Ruotsin mallissa asunnoista peritäänkin 22 prosentin luovutusvoittovero. (Holm & Kerkelä 2014, 8–9.)

5.2 Verotuslaskelmat

Olemme luoneet kolme erilaista tilannetta, joissa perinnön yhteismäärä vaihtuu. Tarkoituksena on selvittää maksettavan veron määrää Suomen nykyisessä perintöverotuksen mallissa sekä, miten tilanne muuttuisi, jos käytössä olisikin perintö- ja lahjaveron sijaan ainoastaan luovutusvoittovero, kuten Ruotsissa. Laskemme perintöveron osalta perintöveron määrän sekä ensimmäisen luokan, että toisen luokan perijälle, jotta voimme tarkastella tarkemmin sitä, miten veron määrä eroaa kaikkien perillisten välillä. Laskelmien avulla voidaan arvioida miten mahdollinen siirtyminen luovutusvoittoveron malliin voisi vaikuttaa perintöjen saajien verotukseen.

Ensimmäisen luokan perijänä on perittävän ainoa rintaperillinen. Laskelmissa käytetään ensimmäistä veroluokkaa (taulukko 2), jossa vero on alhaisempi kuin toisessa veroluokassa. Toisen luokan perijänä on perittävän sisar. Laskelmissa tämän osalta käytetään toista veroluokkaa (taulukko 3). Tilanteissa perittävän omaisuuden perii kokonaan yksi henkilö, sillä se yksinkertaistaa laskelmia ja näissä laskelmissa oleellista on maksettavan veron määrä kussakin tilanteessa. Luovutusvoiton laskelmissa pidämme oletuksena, että luovutusvoittoveron prosentti olisi sama kuin nykyisessä Suomen mallissa eli 30 % 30 000 euroon asti ja 34 % sen ylittävältä osalta. Emme siis käytä Ruotsin yleistä 30 % verokantaa. Haluamme kuitenkin asuntojen osalta hyödyntää Ruotsin tapaan 22 % luovutusvoittoveroa kaikkiin asuntojen myynnin luovutusvoittoon.

Ensimmäisen tilanteen perinnön määrän näemme taulukosta 6. Perittävän omaisuus koostuu rahavaroista arvoltaan 2 000 euroa, asunnosta arvoltaan 60 000 euroa ja autosta, jonka arvo on 5 000 euroa. Yhteensä perinnön määrä on siis 67 000 euroa. Ensimmäisen luokan mukaan 60 000 eurosta veroa maksetaan 3 500 euroa ja ylimenevästä 7 000 euron osuudesta 13 % eli 910 euroa. Yhteensä perinnöstä jää siis veroa maksettavaksi ensimmäisessä luokassa 4 410 euroa.

Taulukko 6. Perinnön määrä tilanteessa 1.

Tilanne 1	
Rahavarat	2 000
Asunto	60 000
Auto	5 000
Yhteensä	67 000

Toiseen perintöveron luokkaan kuuluva perijä maksaa perintöveroa huomattavasti enemmän kuin ensimmäiseen luokkaan kuuluva. Jos perijä olisikin perittävänsä sisar, toisen perintöveroluokan mukaan hän maksaisi 67 000 euron arvoisesta perinnöstä veroa 60 000 eurosta 8 900 euroa ja ylimenevästä osuudesta 7 000 eurosta 29 % eli 2 030 euroa. Yhteensä toiseen luokkaan kuuluva perijä maksaisi perintöveroa siis 10 930 euroa.

Ensimmäisen tilanteen omaisuus ei ole hyvin arvokasta. Asunto on syrjäiseltä seudulta ja kunnoltaan hyvin vanha, jonka takia käyväksi arvoksi on arvioitu vain 60 000 euroa. Auto on arvoltaan 5 000 euroa, mutta kilometrien karttuessa auto menettää arvoaan. Tämän takia voisimme päätellä luovutusvoitto laskelmissa, että perillinen haluaisi mieluummin realisoida koko omaisuuden rahaksi. Ensimmäisen tilanteen perillinen myy siis kaiken, mitä perinnöstä pystyy myymään eli asunnon ja auton. Autosta ei synny luovutusvoittoa, sillä auton arvo ei ole noussut oston jälkeen. Asunto on omistettu yli 10 vuotta, joten tällöin hankintameno-olettama olisi 40 % 60 000 eurosta eli 24 000 euroa. Asunnon ostohinta yli 10 vuotta sitten on kuitenkin ollut 40 000 euroa, joten hankintameno-olettamaa ei ole hyödyllistä käyttää. Sen sijaan käytämme todellista hankintamenoa eli ostohintaa. Tällöin luovutusvoittoa myynnistä syntyy 60 000-40 000=20 000 euroa. Luovutusvoittoveroa maksetaan silloin 22 % eli 4 400 euroa. Ensimmäisessä kuvitteellisessa tilanteessa perijä maksaisi koko perinnöstä 4 400 euroa luovutusvoittoveroa, kun taas perintöveroa joutuisi maksamaan ensimmäisen luokan perijänä 4 410 euroa eli 10 euroa enemmän ja toisen luokan perijänä 8 900 euroa eli 4 500 euroa enemmän kuin luovutusvoittoveroa.

Toisessa tilanteessa perinnön suuruus on arvoltaan 500 000 euroa. Taulukosta 7 näemme, että perintö koostuu 10 000 euron rahavaroista, 10 000 euron edestä osakkeita ja rahastoja, asunnosta arvoltaan 350 000 euroa, mökistä arvoltaan 100 000 euroa ja autosta arvoltaan 30 000 euroa. 500 000 euron arvoisesta perinnöstä perijä joutuisi maksamaan perintöveroa ensimmäisen luokan mukaan ensimmäisestä 200 000 eurosta 21 700 euroa ja ylimenevästä osuudesta 300 000 eurosta 16 % eli 48 000 euroa. Yhteensä perintöveroa jää maksettavaksi 69 700 euroa.

Toisen luokan perijä maksaisi 49 500 euroa perintöveroa ensimmäisestä 200 000 eurosta ja ylimenevästä 300 000 eurosta 31 % eli 93 000 euroa. Yhteensä hän maksaisi siis 142 500 euroa perintöveroa 500 000 euron arvoisesta perinnöstä.

Taulukko 7. Perinnön määrä tilanteessa 2.

Tilanne 2	
Rahavarat	10 000
Osakkeet ja rahastot	10 000
Asunto	350 000
Vapaa-ajan asunto	100 000
Auto	30 000
Yhteensä	500 000

Usein perheen tai suvun lomamökeillä on tunnearvoa ja ne ovatkin jo olleet yhteiskäytössä ja siksi halutaan pitää omistuksessa. Siitä syystä olemme ajatelleet luovutusvoittovero laskelmissa perijän pitävän vapaa-ajan asunnon, mutta myyvän asunnon. Osakkeet ja rahastot perijä tahtoo pitää salkussaan tuottamassa osinkotuloja ja kasvattamassa arvoaan. Myös toisessa tilanteessa perijä myy auton, mutta auton myynnistä ei synny luovutusvoittoa. Asunnon ostohinta on ollut 300 000 euroa, jolloin luovutusvoittoa syntyy $350\,000 - 300\,000 = 50\,000$ euroa. Asunto on omistettu alle 10 vuotta, joten hankintameno-olettamaa ei ole järkevää käyttää, sillä sen mukaan vähennettävä hankintameno olisi 20 % 350 000 eurosta eli 70 000 euroa. Luovutusvoittovero perijä maksaisi siis

50 000 eurosta 22 % eli 11 000 euroa. Yhteensä toisessa kuvitteellisessa tilanteessa perijä maksaisi koko 500 000 euron arvoisesta perinnöstä 11 000 euroa luovutusvoittoveroa. Perintöveroa perijä joutuisi maksamaan 69 700 euroa ensimmäisessä perintöveroluokassa eli 58 700 euroa enemmän ja toisessa veroluokassa 142 500 euroa eli 131 500 euroa enemmän kuin luovutusvoittoveroa.

Kolmannessa tilanteessa koko perintö on arvoltaan 1 300 000 euroa. Taulukosta 8 näemme, että perintö koostuu 60 000 euron arvoisista rahavaroista, 60 000 euron yhteissummasta osakkeista ja rahastoista, 800 000 euron arvoisesta asunnosta, 300 000 euron arvoisesta vapaa-ajan asunnosta sekä autosta arvoltaan 80 000 euroa. 1 300 000 euron arvoisesta perinnöstä perijä maksaisi veroa ensimmäisen perintöveroluokan mukaan 149 700 euroa ensimmäisestä 1 000 000 eurosta ja ylimenevästä 300 000 eurosta 19 % eli 57 000 euroa. Yhteensä perintöveroa tulisi maksettavaksi 206 700 euroa 1 300 000 euron arvoisesta perinnöstä.

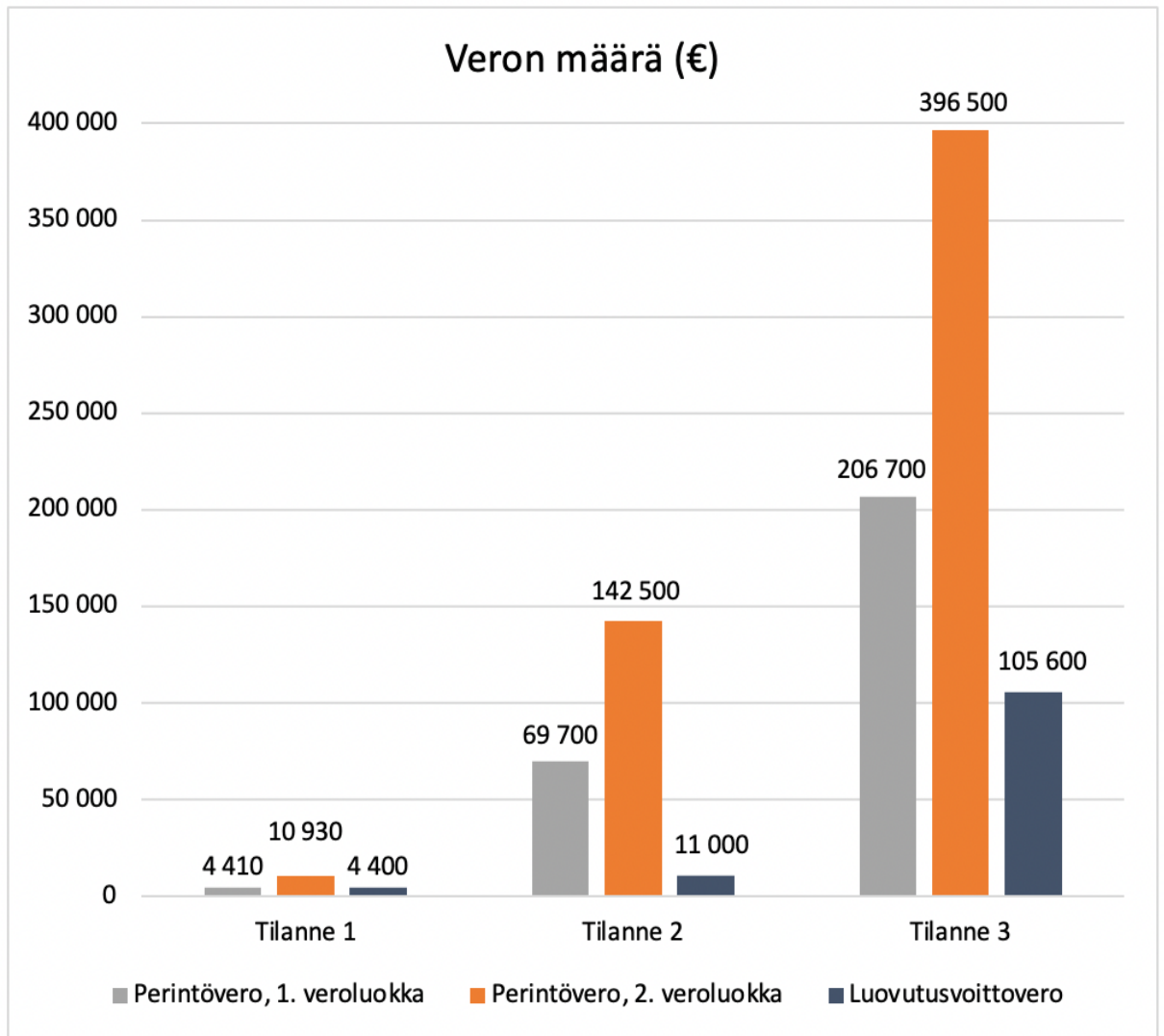
Toisen perintöveroluokan perijä maksaisi ensimmäisestä 1 000 000 eurosta 297 500 euroa veroa ja ylimenevästä 300 000 eurosta 33 % eli 99 000 euroa veroa. Yhteensä toisen perintöveroluokan perijä maksaisi perintöveroa 396 500 euroa 1 300 000 euron arvoisesta perinnöstä.

Taulukko 8. Perinnön määrä tilanteessa 3.

Tilanne 3	
Rahavarat	60 000
Osakkeet ja rahastot	60 000
Asunto	800 000
Vapaa-ajan asunto	300 000
Auto	80 000
Yhteensä	1 300 000

Myös tässä kuvitteellisessa tilanteessa olemme ajatelleet, että perheen vapaa-ajan asunto halutaan pitää omistuksessa, koska sillä on tunnearvoa. Myös osakkeet ja rahastot perijä haluaa jättää salkkuunsa kasvattamaan arvoaan.

Näin ollen jäljelle jääneen asunnon ja auton perijä haluaa myydä eteenpäin. Asunto on omistettu lähes 30 vuotta, joten sen vuoksi asunnon hinta on noussut vuosien takaisesta ostohinnasta 300 000 eurosta 800 000 euroon. Kuitenkin yli 10 vuotta omistetusta asunnosta voidaan käyttää myös hankintameno-oletta-
maa 40 %, joka olisi 320 000 euroa, joten käytämme sitä luovutusvoiton laske-
miseen. Auton arvo ei ole kasvanut, joten myynnistä ei synny luovutusvoittoa. Tällöin luovutusvoittoa asunnon myymisestä syntyy $800\,000 - 320\,000 = 480\,000$ euroa. Tästä luovutusvoittoveroa perillinen maksaa 22 % eli 105 600 euroa. Kolmannessa tilanteessa perillinen maksaisi koko perinnöstä 105 600 euroa luovutusvoittoveroa, kun taas perintöveroa tulisi maksettavaksi 206 700 euroa ensimmäisessä veroluokassa eli 101 100 euroa enemmän ja 396 500 euroa toi-
sessa veroluokassa eli 290 900 euroa enemmän kuin luovutusvoittoveroa.

Kuvio 5. Maksettavan veron määrä.

Kuviosta 5 nähdään yhteenveto kaikkien kolmen tilanteen maksettavien verojen määrästä sekä nykyisessä Suomen perintöveromallissa kuin myös kuvitteellisessa luovutusvoittoveron mallissa. Pylväät kuviossa havainnollistavat, että maksettavan veron määrä vaihtelee merkittävästi eri verotusmalleissa. Mitä suurempi perintö ja veron peruste on kyseessä, sitä suuremmaksi erotus mallien välillä kasvaa.

Tietysti esimerkiksi tilanteessa kolme perintöveron perusteena on 1 300 000 euron arvoinen perintö ja luovutusvoittoveron perusteena on vain asunnon myynnistä syntynyt luovutusvoitto 480 000 euroa. Syitä tähän on, että osa perinnöstä

koostuu jo itsessään rahavaroista, joista ei makseta veroa, omaisuuden myynnistä, josta ei synny luovutusvoittoa ja siitä, että paremmassa taloudellisessa tilanteessa on mahdollista olla realisoimatta omaisuutta.

Tilanteessa 1, jossa varat ovat vähäisemmät ei ensimmäisen veroluokan mukaisessa verossa ja luovutusvoittoveron määrässä ole erotusta kuin 10 euroa. Perintövero on progressiivinen ja sen tarkoituksena on tasata tuloeroja. Luovutusvoittoveron mallissa taas veroprosentit ovat vakiot ja samat kaikille. Tämä voi johtaa siihen, että pienemmät perinnöt suhteessa suuriin luovutusvoittoihin saattavat johtaa vähäiseen tai jopa olemattomaan eroon maksettavissa veroissa eri mallien välillä.

6 Johtopäätökset ja yhteenveto

6.1 Taloudelliset vaikutukset perinnönsaajalle

Laskelmien yhteenvedosta voimme päätellä, että luovutusvoittoveroon siirtymisen nykyisestä perintöveromallista hyödyttäisi perinnön saajaa sitä enemmän, mitä suurempi perintö on kyseessä. Tilanteisiin vaikuttaa myös hyvin paljon se, millainen halukkuus tai tarve perinnön saajalla on realisoida omaisuutta eli myydä sitä eteenpäin. Mitä vähemmän omaisuutta myydään, sitä vähemmän luovutusvoittoa syntyy. Useimmiten myös vähävaraisemmat perinnön saajat joutuvat myymään omaisuutta saadakseen varoja. Pienemmissä perinnöissä omaisuus voi myös olla hyvin vanhaa ja vähemmän arvokasta, joten omaisuuden säilyttämisestä ei olisi hyötyä ja ainoa kannattava ratkaisu olisi myydä. Toisaalta, jos omaisuuden arvo ei ole noussut, ei siitä myöskään syntyisi luovutusvoittoa. Luovutusvoittoveroon siirtymisen olisi myös enemmän kannattavaa niille perinnön saajille, joilla perinnöstä huomattava osa olisi vain rahavaroja, sillä niistä ei koituisi veroa ollenkaan.

Nykyisessä perintöveromallissa perintövero maksetaan koko perinnöstä, myös realisoimattomasta omaisuudesta. Varsinkin suurissa perinnöissä perintöveron määrä on huomattavan suuri ja osa perillisistä joutuvat realisoimaan perinnöstä

saadun omaisuuden rahaksi saman tien, jotta perintöveron pystyy maksamaan. Tällöin, jos perillinen myy saman tien saamansa omaisuuden, ei luovutusvoittoa synny, sillä hankintamenona käytetään arvoa, joka on kirjattu perunkirjaan ja arvo ei luultavasti ehdi muuttua niin nopeasti. Jos kuitenkin perillinen myy saamansa perintöä, esimerkiksi asunnon korkeammalla hinnalla, kuin perunkirjaan on merkitty, niin maksetaan erotuksen osuudesta luovutusvoittoveroa. Varakkaammilla perijöillä saattaa olla taas riittävästi varallisuutta veron maksamiseen, jolloin omaisuutta ei ole pakko myydä.

Hankala tilanne perilliselle saattaa aiheutua myös, jos leski tahtoo käyttää hallintaoikeuttaan perittyyn asuntoon. Siinä tapauksessa asuntoa ei voi myydä, mutta vero täytyy maksaa. Perillinen toki saa kuitenkin tällaisessa tapauksessa vähentää perintöverotuksessa hallintaoikeusvähennyksen. Joskus myös perinnöksi saadun asunnon myyminen voi olla vaikeaa ja hidasta. Syrjäisemmältä seudulla sijaitseva ja huonokuntoinen asunto saattaa olla erittäin hankala myyntikohde.

Verrattuna luovutusvoiton verotukseen, vero maksetaan vasta, kun luovutusvoitto on syntynyt, jolloin ei edes synny tilannetta, jossa verojen maksamiseen ei olisi varoja. Aikaisemmin jotkut perilliset ovat saattaneet joutua ottamaan erikseen lainaa, jotta saisivat perintöveron maksettua. Nyt vuonna 2024 tehdyn uudistuksen myötä perintöveron maksuaikaa on pidennetty kahdesta vuodesta kymmeneen vuoteen, ennen kuin maksettava perintövero siirtyy ulosottoon perittäväksi. Vaikka maksuaikaa on pidennetty, heti ensimmäisestä eräpäivästä lähtien peritään kuitenkin viivästyskorkoa. Kymmenen vuoden maksuaika tulee heille, joilla ensimmäinen eräpäivä on vasta 1.1.2024 tai sen jälkeen. Eli, jos ensimmäinen eräpäivä on ollut vuoden 2023 puolella tai sitä aiemmin, maksuaika on edelleen kaksi vuotta. (Verohallinto 2024a.)

Vuoden 2024 alussa tapahtui myös muita muutoksia perintöverotuksessa, kun perintöveron viivästyskorkoa nostettiin 7 prosentista 7,5 prosenttiin. Viivästyskorko koostuu marginaalista sekä viitekorosta. (Verohallinto 2024a.) Pidennetty

maksuaika antaa enemmän vapauttaa ja aikaa pohtia miten perintöveron maksun aikoo rahoittaa sekä esimerkiksi aikaa realisoida perintönä saatua omaisuutta, jolla perintöveron voi maksaa. Jos perillinen ei pysty heti suorittamaan verovelvoitettaan, on nyt maksuajan uudistuksen myötä hänen luultavimmin edullisempaa maksaa viivästyskorkoa perintöverosta, kuin ottaa esimerkiksi pankkilaina. Aikaisemmin maksuajan ollessa kaksi vuotta, jos perillisellä ei ole ollut mahdollisuutta maksaa perintöveroa on hän mahdollisesti turvautunut pankkilainaan. Lainan korot taas saattavat olla korkeammat kuin valtion perimä viivästyskorko. Pidentetty maksuaika voi myös auttaa vähentämään riskiä, että perillinen joutuisi ulosottoon maksamattomien verojen takia. Aiemmin, jos kahden vuoden jälkeen ensimmäisestä eräpäivästä veroa ei ole maksettu, on vero siirtynyt ulosotolle perittäväksi. Tästä voi syntyä henkilölle maksuhäiriömerkintä luottorekisteriin, joka voi vaikuttaa hänen luottoluokitukseensa sekä taloudelliseen asemaan.

Tällä hetkellä voimassa olevan perintöverotuksen ja järjestelmän mukaan esimerkiksi lesken periessä kuolleen puolisonsa voi hän periä omaisuutta verovapaasti 110 000 euroon asti. Tämä johtuu siitä, että leski saa vähentää perinnön arvosta 90 000 euron puoliso vähennyksen. Lisäksi alle 20 000 euron arvoisesta perinnöstä ei veroteta perintöveroa ollenkaan. Sen sijaan, jos perintöveron tilalla käytössä olisi luovutusvoittoveron malli, voisi tilanne olla eri. Hän voisi joutua maksamaan veroa luovutusvoitosta, jos hän realisoisi perinnöksi saamaan omaisuutta ja myynnistä syntyisi voittoa. Tässä tapauksessa leski joutuisi maksamaan veron myynnistä saamastaan voitosta, jos se ylittäisi verovapaiden luovutusvoittojen rajan.

Tämänhetkisen mallin muuttaminen Ruotsin mallin mukaiseksi voisi myös parhaimmassa tapauksessa edistää taloudellista liikkuvuutta. Kun varallisuuden siirtymisestä verotetaan vasta kun omistaja päättää omaisuuden realisoimisesta, voi se kannustaa perheitä ja yksilöitä sijoittamaan enemmän varallisuuttaan.

6.2 Vaikutukset valtion näkökulmasta

6.2.1 Verotulot

Jos Suomi päättää seurata Ruotsin mallia, olisi mielestämme asuntojen myynnin luovutusvoiton verottamiseen melkeinpä välttämätöntä tehdä muutoksia, jotta voidaan varmistaa, ettei valtiolle kertyvät verotulot vähene merkittävästi. Esimerkiksi Ruotsissa käytössä oleva alhaisempi veroprosentti 22 asuntojen luovutusvoitoille voisi olla hyvä vertailukohta ja toimia myös Suomessa. Lisäksi saatavia verovähennyksiä, jos myyntivoitto käytetään uuden asunnon hankintaan, olisi hyvä miettiä. Vähennys voisi olla esimerkiksi jokin tietty osuus myyntivoitosta. Samalla saatavat verovähennykset kannustaisivat ihmisiä sijoittamaan varoja uusiin asuntoihin, joka tukisi asuntomarkkinaa. Muutoinkin Ruotsia on hyvä käyttää aiheeseen sopivana vertailukohtena ja miettiä niiden soveltuvuutta Suomeen, sillä käytänteet ovat olleet voimassa jo vuosia.

Jos tarkastellaan veron kertymistä veronsaajan, eli tässä tapauksessa valtion näkökulmasta, niin on mahdotonta tehdä suoria laskelmia siitä, miten paljon saatavat verotulot muuttuisivat, jos Suomessakin luovutettiin perintö- ja lahjaverosta. Verotulot vähenisivät suoraan perintö- ja lahjaverotuksen keräämien verotulojen verran, mutta luovutusvoitoista kertyisi enemmän verotuloja.

Valtionvarainministeriön (2023a) tekemien laskelmien mukaan omasta asunnosta saadun myyntivoiton verottomuus vähentää vuonna 2024 valtion verotuloja jopa 1,5 miljardia euroa. Jos kuitenkin perintö- ja lahjaveron poistuessa siirryttäisiin Ruotsin mallin mukaiseen huojennettuun 22 % oman asunnon myyntivoiton veroon, vähentäisi se nykyisen Suomen mallin oman asunnon myynnin verohuojennuksen kautta menetettyjä valtion tuloja.

Tarkkoja laskelmia luovutusvoiton kertymisestä on kuitenkin mahdotonta tehdä, koska ei voida täysin ennustaa sitä, kuinka halukkaita perijät olisivat myymään saatua perintöä. Luovutusvoiton veron kertymään vaikuttaa myös, kuinka paljon myytävän omaisuuden arvo on noussut sen ostohetkestä. Eli toisin sanoen kul-

loinenkin vallitseva taloudellinen tilanne vaikuttaa paljon veron kertymään. Taloudellinen tilanne vaikuttaa perijöiden halukkuuteen myydä esimerkiksi perinnöksi saatu asunto. Jos esimerkiksi korot ovat nousseet ja talous on laskusuhdanteessa, niin asuntojen hinnat laskevat. Tällöin perijä saattaa tahtoa pitää kiinni omaisuudestaan odottaen parempaa myyntihetkeä realisoida asunnon arvo. Jos taas talous on vakaassa noususuhdanteessa perijät saattavat olla halukkaampia myymään perintönä saatua omaisuutta. Näin ollen luovutusvoittoveron kertyminen voi vaihdella talouden tilanteen mukaan.

Laskelmissa olemme käyttäneet varojen arvostamiseen Ruotsin mallin mukaan hankinta aikaista ostohintaa. Varojen arvostaminen poikkeaa muissa maissa hyvin erilaisin keinoin. Esimerkiksi Virossa perityn omaisuuden hankintamenoksi katsotaan aina nolla (Finer 2023, 16). Kanadan mallin mukaan taas perinnön jättäminen realisoi luovutusvoittoa tai tappiota perinnön jättäjälle ja kun perinnön saaja myy omaisuutta, hankintamenoksi katsotaan perimisajakohdan arvo (Eerola & Ropponen 2015). Eerola ja Ropponen (2015) kommentoivat, että Ruotsin mallin mukaan vero on aina lykättävissä eteenpäin ja tällöin voi voimistaa lukitusvaikutusta sukupolvelta toiselle. Toisaalta, jos perintöveron poistussa pysyisimme nykyisessä Suomen mallin varojen arvostamisessa, ei luultavasti arvon nousua syntyisi monissa myyntitilanteissa. Ruotsin malli voisi siis tuoda valtioille enemmän verotuloja perintöverotulojen poistussa.

Menetetyt verotulot olisi siis saatava jostain muualta, jos perintö- ja lahjaverot poistettaisiin kokonaan. Yksi vaihtoehto tähän olisi se, että tuloihin perustuvaa verotusta muutettaisiin rankemmaksi. On kuitenkin hyvä pohtia, olisiko oikeudenmukaista verottaa rankemmin työn teosta kuin ansiottomasti peritystä omaisuudesta. Tähän esimerkiksi Eerola ja Ropponen (2015) ovat vastanneet, että verotulojen korvaaminen kiristämällä tuloverotusta lisäisi kuitenkin vain haitallisia vaikutuksia. Myös Matikka, Harju ja Kosonen (2016, 5) kertovat, että tuloverotuksen muutokset voisi vaikuttaa haitallisesti muun muassa tehdyn työn määrään ja sitä kautta julkisen talouden tasapainoon ja julkisen sektorin pitkän aikavälin kestävyYTEEN. Tuloverotus vähentää käteen jääviä tuloja ja tätä kautta heikentävät kannustimia tehdä töitä ja ansaita tuloja. Toisaalta Matikka, Harju ja

Kosonen (2016, 6) ovat kertoneet myös, että vain maltillinen kiristäminen ei aiheuttaisi merkittävää hyvinvointitappiota vähentämällä merkittävästi työn tarjontaa.

6.2.2 Veropolitiikka

Suomessa veropolitiikka on iso osa kansantalouden ohjauksesta ja se pyrkii edistämään kansalaisten hyvinvointia sekä tasaamaan tuloeroja. Muun muassa juuri verotuksen progressiivisuuden kautta pyritään tasaamaan tuloeroja ja tukemaan sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Suurempi tuloiset käytännössä osallistuvat verojen maksuun suhteessa enemmän kuin pienempi tuloiset.

Voidaan päätellä tekemiemme laskelmien perusteella, että siirtyminen luovutusvoittoverotukseen ei tukisi tuloerojen tasaamisen ideaa. Luovutusvoittoverotus ei ota huomioon yksilöiden erilaisia maksukykyjä ja taloudellisia tilanteita. Tällöin pienempi tuloisille syntyy suhteessa suurempi verotaakka kuin suurempi tuloisille. Muutos siis ennemminkin voisi lisätä tuloerojen kasvua ja heikentää sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Myös kehittyneiden maiden talousjärjestön OECD mukaan koronapandemia on tuonut esiin taloudellisen eriarvoisuuden ongelmia ja julkisen talouden vahvistamisen tarve on kasvanut. Tämänkin johdosta perintöverotus olisi hyvä veromuoto tasa-arvon ja talouden tehokkuuden näkökulmasta. (Finér 2023, 8.)

Tämän hetken luovutusvoiton mallissa lähtökohtaisesti muuta varallisuuden arvonnousua verotetaan, mutta oman asunnon arvon nousua ei veroteta tietyin ehdoin, sillä siihen on olemassa verohuojennus. Tällainen verotus voi kannustaa sijoittamaan asuntovarallisuuteen sen sijaan, että sijoittaisi rahoitus- tai yritysvarallisuuteen (Eerola & Ropponen 2015). Eerola ja Ropponen (2015) kertovat, että tämä voi hidastaa tuotannollisen pääoman kasvua ja siten heijastua talouskasvuun. Oman asunnon luovutusvoiton muuttaminen 22 % Ruotsin tapaan voisi toisaalta auttaa tähän kannustinvaikutukseen ja täten kasvattaa sijoitusten määrää rahoitus- ja yritysvarallisuuteen.

Toisaalta oman asunnon luovutusvoiton verohuojennus kuuluu tällä hetkellä kuitenkin perintö- ja lahjaveron piiriin. Joka tarkoittaa, että vaikka tämä luovutusvoitto on vapautettu pääomatuloverosta, tulee se verotettavaksi kuitenkin perintö- ja lahjaverolla, jos omaisuutta ei ehdi myydä ennen kuolemaa. Finér (2023, 8) kokee myös, että perintö- ja lahjaverot turvaisi veropohjaa tällaisissa tilanteissa. Myös lahjojen osalta lahjaveron poistuessa pääomaveroa olisi helppo vältellä lahjoitusten muodossa. Tilanne voisi johtaa siihen, että kaikkein varakkaimmille kertyvien pääomatulojen verotus voisi olla vaikeaa ja tilanne voisi uhata laajemmin julkista taloutta. (Finér 2023, 8.)

6.3 Verosuunnittelu

Tämän hetken mallin perintöveron määrää on myös mahdollista minimoida perintöverosuunnittelulla. Perintöä on esimerkiksi mahdollista jakaa pienempiin osiin niin, että perilliset luopuvat perinnöstä. Silloin perintö siirtyy suoraan perimysjärjestyksessä seuraavana oleville eli heidän lapsilleen. Kun perintö jakautuu useammalle henkilölle, saadaan etua useammasta verovapaasta määrästä ja alemmasta progressiosta. Samalla vältetään perintöveron moninkertainen maksaminen, kun välisukupolvi siirtää perinnön suoraan eteenpäin. Tällaisissa tilanteissa ei kuitenkaan voi hyödyntää lapsivähennystä, sillä se koskee vain rintaperillisiä ja heidän sijantulo-perijöitänään.

Monet myös lahjoittavat jo ennalta omaisuuttaan esimerkiksi lapsilleen. Alle 5 000 euron arvoista omaisuutta voi lahjoittaa kolmen vuoden välein, jolloin lahjoitukset ovat verovapaita. Ennakkoperintönä käsitellyt lahjat voivat myös keventää perillisen verotaakkaa. Ennakkoperintönä saadut lahjat verotetaan lahjaverotuksen mukaisesti ja vero tulee maksettavaksi jo silloin kun lahjoituksia tehdään. Tällöin koko perinnöstä koituvan perintöveron määrä ei ole niin suuri, kun osa veroista on maksettu jo lahjojen saatua.

Myös testamentti on osa perintöverosuunnittelua, jolloin voidaan ennalta määrittellä, miten omaisuus jakaantuu kuoleman jälkeen. Perintöverosuunnittelu pohjautuu suurimmaksi osaksi kuolemaa edeltävään aikaan. Monissa tapauksissa

kuolema yleensä kuitenkin tapahtuu yllättävästi, eikä perintöön liittyviä asioita ole ennalta mietitty. Läheisen menettämisen jälkeen ei myös välttämättä veroseuraamukset ole ensimmäinen asia, jota pohditaan surun keskellä.

Jos vertailemme perintöverosuunnittelua luovutusvoittoveron suunnitteluun, voi perillinen elämäntilanteesta riippuen yleensä taas suunnitella verojen määrää perinnön jakautumisen jälkeen sen mukaan, miten omaisuutta haluaa realisoida ja milloin. Voittoja voi ajoittaa siis esimerkiksi tietylle ajalle, jolloin omaisuuden arvo nousee. Luovutusvoiton veroa voi toki suunnitella tämänkin hetkisessä mallissa, mutta perintöverosuunnittelu on yhä ennallaan. Pelkkään luovutusvoittoveroon siirtyminen toisi siis enemmän perillisille vapautta suunnitella, jos vain taloudellisesti on siihen varaa.

6.4 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimus on tehty lainopillisesti ja keskittyy analysoimaan ja tulkitsemaan olemassa olevia lakeja. Olemme selvittäneet ja tarkastelleet oikeusnormien sisältöä, jotta voimme ymmärtää paremmin perintöverotuksen ja luovutusvoittoverotuksen eroavaisuuksia. Lait, joita olemme hyödyntäneet tutkimuksessa ovat kaikki ajantasaisia ja luotettavia.

Laskelmat, joita olemme käyttäneet tutkimuksessa perustuvat itse kehittämimme hypoteettisiin tilanteisiin, joissa perinnön määrä ja muut määriteltävät ominaisuudet vaihtelevat. Olemme rajanneet laskelmat vain kolmeen eri tilanteeseen, eivätkä ne kata kaikkia mahdollisia skenaarioita. Tilanteita voisi olla loputtomiin erilaisia, joissa perinnön kokonaisuus ja perinnön jakautuminen vaihtelevat sekä perijöiden halukkuus realisoida saatua omaisuutta. Jokainen perintötilanne on uniikki ja veroseuraamukset vaihtelevat suuresti tapauskohtaisesti. Tämä monimutkaisuus täytyy ottaa huomioon tarkasteltaessa verotuksen vaikutuksia. Laskelmat ovat kuitenkin hyviä esimerkkejä ja tuovat esille sen, että maksettavan veron määrä vaihtelee sitä merkittävämmän mitä suuremmasta perinnöstä on kyse eri verotusmalleissa. Lähdeaineiston perusteella voimme olettaa työn olevan luotettava.

6.5 Tutkimuksen toteutus ja jatkotutkimusmahdollisuudet

Jos Suomi siirtyisi luovutusvoittoveron malliin, tulisi se vaikuttamaan myös yrityksiin ja niiden omistajien sukupolvenvaihdoksiin. Yrityksien perintöverotusta ja sukupolvenvaihdosta emme ole käsitelleet tässä opinnäytetyössä, sillä nämä muodostavat oman monimutkaisen ja laajan kokonaisuutensa, joka vaatii oman tutkimuksen ja analyysin. On kuitenkin hyvä ymmärtää, että nämäkin aiheet ovat olennainen osa verotusjärjestelmää ja niiden muutoksilla voi olla merkittävä vaikutus talouteen. Jatkotutkimukseksi ehdottaisimme tutkia, millaisia vaikutuksia verotuksen muuttamisella olisi sukupolven vaihdokseen. Selvittää voisi myös, miten Ruotsissa verotulot ovat muuttuneet muutoksen myötä.

Tutkimuksen toteutus sujui mielestämme hyvin. Oli mielenkiintoista nähdä analyysien pohjalta, kuinka laajasti perintöveron korvaaminen luovutusvoittoverolla vaikuttaa moniin eri asioihin ja millaisia seurauksia muutoksella olisi. Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä mahdollisti syvällisen ymmärryksen siitä, miten muutos vaikuttaisi eri osapuoliin ja millaisia hyötyjä ja haittoja se voisi tuoda mukanaan. Vaikka analyysit pohjautuvat hypoteettisiin tilanteisiin ja mallintamiseen, ne tarjoavat silti arvokasta tietoa esimerkiksi päätöksentekijöille ja perillisille. On hyvä ottaa huomioon myös, että emme voi tietää millaisia mahdolliset todelliset veromuutokset tulisivat olemaan, jos hallituksen esittämä kysymys päätettäisiin toteuttaa.

Tutkimusta tehdessä syvensimme tietämystämme perintö- ja lahjaverosta sekä luovutusvoittoverosta. Lisäksi se laajensi ymmärrystämme Ruotsin verotusmallista ja sen mahdollisista sovellusmahdollisuuksista omassa kontekstissämme. Tutkimuksen myötä olemme oppineet arvioimaan erilaisia verotusmalleja ja niiden vaikutuksia varallisuuden jakautumiseen, talouskasvuun ja verotuksen oikeudenmukaisuuteen.

Lähteet

Aarnio, Aulis & Kangas, Urpo & Rabinä, Timo 2020. Perunkirjoitus ja perinnön veroseuraamukset. Alma Talent, Helsinki. Alma Talent Verkkokirjahylly. <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.metropolia.fi/teos/FABBBXXTBBAEE#piste:tCF>. Viitattu 9.2.2024.

Eerola, Essi & Ropponen, Olli 2015. Mihin perintöveroa tarvitaan? Valtion Taloudellinen Tutkimuskeskus 20.2.2015. <https://vatt.fi/mihin-perintoveroa-tarvitaan->. Viitattu 13.4.2024.

Finér, Lauri 2023. Ihana kamala perintövero. 12 ehdotusta perintö- ja lahjaveron korvaamiseksi. Kaleva Sorsa -säätio 2023. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/88697098-6c37-46d6-926b-7237bb62670c/content>. Viitattu 14.4.2024.

Hirvonen Ari, 2011. Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/20149471-38b2-4cc8-94b7-2f6b3feed81d/content>. Viitattu 26.2.2024.

Holm, Pasi & Kerkelä Leena 2014. Voisiko Suomi seurata Ruotsin ja Norjan esimerkkiä? Näkökohtia perintö- ja lahjaverosta sekä luovutusvoittoverosta. PTT raportteja. Pellervon taloustutkimus. <https://www.ptt.fi/wp-content/uploads/media/liitteet/rap246.pdf>. Viitattu 10.3.2024.

Linnakangas, Esko & Juanto, Leila 2016. Verojen historia. Synty, kehitys, kuolema, ylösnoysemus, reinkarnaatio. Grano, Helsinki <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/62609/Verojen+historia.pdf?sequence=2>. Viitattu 16.3.2024.

Matikka, Tuomas & Harju, Jarkko & Kosonen, Tuomas 2016. Tuloverotuksen vaikutus työn tarjontaan. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. <https://vatt.fi/documents/2956369/3243686/Tuloverotuksen+vaikutus+ty%C3%B6n+tarjontaan.pdf/09c01664-b649-4fbc-b469-aac7f68afa42?t=1475483267000>. Viitattu 14.4.2024

Minilex a. Ennakkoperintö ja lahjakirja. <https://www.minilex.fi/a/ennakkoperint%C3%B6-ja-lahjakirja>. Viitattu 18.2.2024.

Minilex b. Perintövero alaikäiselle. <https://www.minilex.fi/a/perint%C3%B6vero-alaik%C3%A4iselle>. Viitattu 17.2.2024.

Niskakangas, Heikki 2014. Johdatus Suomen verojärjestelmään. 3. uudistettu painos. Alma Talent, Helsinki. Alma Talent Verkkokirjahylly. <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.metropolia.fi/teos/HABBBXBTABEEC>. Viitattu 17.2.2024.

Norri, Matti 2017. Perintö ja testamentti. Alma Talent, Helsinki. Alma Talent Verkkokirjahylly. [https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.metropolia.fi/teos/BAJBBXDTEB#avaa%20ja%20n%C3%A4yt%C3%A4/kohta:PERINT\(\(d6\)\)\(\(20\)JA\(\(20\)TESTAMENTTI/piste:b0](https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.metropolia.fi/teos/BAJBBXDTEB#avaa%20ja%20n%C3%A4yt%C3%A4/kohta:PERINT((d6))((20)JA((20)TESTAMENTTI/piste:b0). Viitattu 9.2.2024.

Ossa, Jaakko 2015. Perintö- ja lahjaverotus. Alma Talent, Helsinki. Alma Talent Verkkokirjahylly. [https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.metropolia.fi/teos/FADBCXBTDG#kohta:PERINT\(\(d6\)\)-\(\(20\)JA\(\(20\)LAHJAVEROTUS/piste:t1DK](https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.metropolia.fi/teos/FADBCXBTDG#kohta:PERINT((d6))-((20)JA((20)LAHJAVEROTUS/piste:t1DK). Viitattu 10.2.2024.

Ossa, Jaakko 2020. Tuloverolaki käytännössä. 2. uudistettu painos. Alma Talent. Alma Talent Verkkokirjahylly. [https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.metropolia.fi/teos/IAEBBXETEB#kohta:6\(\(a0\)\)\(\(a0\)\)\(\(7c\)\)\(\(20\)Luovutusvoittoverotus\(\(20\):\(6.3\(\(20\)Hankintameno\(\(20\)ja\(\(20\)hankintameno-oletama\(:Esimerkki/piste:b3406](https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.metropolia.fi/teos/IAEBBXETEB#kohta:6((a0))((a0))((7c))((20)Luovutusvoittoverotus((20):(6.3((20)Hankintameno((20)ja((20)hankintameno-oletama(:Esimerkki/piste:b3406). Viitattu 24.2.2024.

Perintö- ja lahjaverolaki 12.7.1940/378 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1940/19400378#L2>. Viitattu 10.2.2024.

Svahn asianajotoimisto 2022. Lesken hallintaoikeus yhteiseen kotiin. <https://www.svahn.fi/lesken-hallintaoikeus/>. Viitattu 14.4.2024.

Tilastokeskus. Kotitalouksien varallisuus 2019. https://www.stat.fi/til/vtutk/2019/vtutk_2019_2021-06-08_fi.pdf. Viitattu 10.3.2024.

Valtioneuvosto 2023. Vahva ja välittävä Suomi – Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma. https://valtioneuvosto.fi/hallitukset/hallitusohjelma#/. Viitattu 10.3.2024.

Valtiovarainministeriö 2023a. Verotuet 2022–2024. Päivitetty 4.10.2023. <https://vm.fi/documents/10623/15806635/Verotuet+2022+-+2024.pdf/ffc6b075-cc66-d970-87df-51bb149b7a8f/Verotuet+2022+-+2024.pdf?t=1696852170235>. Viitattu 3.4.2024.

Valtiovarainministeriö 2022. Talousarvioesitys 2023. Päivitetty 19.9.2022. <https://budjetti.vm.fi/indox/sisalto.jsp?year=2023&lang=fi&main-doc=/2023/tae/hallituksenEsitys/hallituksenEsitys.xml&id=/2023/tae/hallituksenEsitys/YksityiskohtaisetPerustelut/11/01/04/04.html>. Viitattu 10.3.2024.

Valtiovarainministeriö. Pääomatulojen verotus. <https://vm.fi/verotus/henkiloverotus/paaomatulojen-verotus>. Viitattu 24.2.2024.

Verohallinto 2019. Lahjojen kumulointi. Päivitetty 5.6.2019. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48566/lahjojen-kumulointi/>. Viitattu 18.2.2024.

Verohallinto 2022. Varojen arvostamisen yleiset periaatteet perintö- ja lahjaverotuksessa. Päivitetty 28.12.2022. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/152990/varojen-arvostamisen-yleiset-periaatteet-perinto--ja-lahjaverotuksessa/>. Viitattu 9.3.2024.

Verohallinto 2023a. Asunnon myynti. https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/asuminen/asunnon_myynti/. Viitattu 10.3.2024.

Verohallinto 2023b. Ennakkoperintö – miten perinnönjättäjältä saatu lahja otetaan huomioon perintöverotuksessa? Päivitetty 22.3.2023. https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/omaisuus/perinto/perintoveron-maara-ja-maksaminen/perinnonjattajalta_saadut_lahja/. Viitattu 27.2.2024.

Verohallinto 2023c. Hallintaoikeus perintöverotuksessa. Päivitetty 18.4.2023. https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/omaisuus/perinto/perunkirjoitus_ja_perukirj/perukirja/hallintaoikeus/. Viitattu 14.4.2024.

Verohallinto 2023d. Lahjaverolaskuri – arvioi lahjaveron määrä. Päivitetty 27.6.2023. <https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/omaisuus/lahja/lahjaverolaskuri/>. Viitattu 10.2.2024.

Verohallinto 2023e. Lahjan käypä arvo – Näin sen voi määrittää. Päivitetty 27.6.2023. https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/omaisuus/lahja/lahjan_arvostamine/. Viitattu 18.2.2024.

Verohallinto 2023f. Perintöverolaskuri – kuinka paljon perintöveroa pitää maksaa? Päivitetty 14.4.2023. <https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/omaisuus/perinto/perintoveron-maara-ja-maksaminen/perintoverolaskuri/>. Viitattu 17.2.2024.

Verohallinto 2024a. Mikä muuttuu verotuksessa vuonna 2024? Päivitetty 8.1.2024. <https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/uutishuone/uutiset/uutiset/2023/mika-muuttuu-verotuksessa-vuonna-2024/>. Viitattu 26.3.2024.

Verohallinto 2024b. Omaisuuden luovutusvoitot ja -tappiot luonnollisen henkilön tuloverotuksessa. Päivitetty 1.1.2024. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48935/omaisuuden-luovutusvoitot-ja-tappiot-luonnollisen-henkilön-tuloverotuksessa2/>. Viitattu 23.2.2024.

Verohallinto 2024c. Verotulojen kehitys vuonna 2023. Päivitetty 29.1.2024. <https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/tilastot/verotulojen-kehitys/aiemmat-vuodet/vuosi-2023/>. Viitattu 1.3.2024.

Veronmaksajat 2024. Oman asunnon myynti. Päivitetty 30.1.2024. <https://www.veronmaksajat.fi/neuvot/henkiloverotus/asuminen-ja-auto/asunnon-myynti/oman-asunnon-myynti/#9da8e4b0>. Viitattu 23.2.2024.